

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повна найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»
МІГРАЦІЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ: ПРИЧИНИ
ТА НАСЛІДКИ**

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВ-41
Гаврилюк Вадим Романович

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Зелінська Ольга Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
« »   2023 р.
Д.е.н., професор
Гарант освітньої програми:
Лютак Олена Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет
Кафедра
Ступінь вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма

бізнесу та права
міжнародних економічних відносин
бакалавр
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини
Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Баула О.В.

« ____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гаврилюку Вадиму Романовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Міграція в країнах Європи: причини та наслідки

Керівник роботи: Зелінська Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом закладу вищої освіти від «27» грудня 2022 р. № 972/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи) 05.06.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи Закони України, офіційні дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства фінансів України, наукові праці відомих вітчизняних та іноземних фахівців щодо вивчення питань міжнародних міграційних процесів, інформаційні ресурси мережі Інтернет тощо.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

1.1. Наукові підходи до сутності міжнародної міграції як рушійної сили суспільних змін.

1.2. Причини міжнародної міграції та особливості сучасних міжнародних переміщень.

1.3. Міжнародне регулювання міграційних процесів.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ.

2.1. Особливості європейських міграційних процесів в умовах глобалізації.

2.2. Трудова міграція до країн Європи: аналіз причин та наслідків в українському контексті.

2.3. Проблеми та перспективи вдосконалення європейської міграційної політики

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Лист 1. Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Лист 2. Визначення сутності поняття «міграція» різними науковцями. Лист 3. Причини міжнародної міграції. Лист 4. Причини міжнародної трудової міграції. Лист 5. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції. Лист 6. Завдання міжнародної організації з питань міграції. Лист 7. Динаміка міжнародних мігрантів за регіонами світу (1990 р. та 2020 р.) млн.осіб, Лист 8. Причини Європейської міграційної кризи. Лист 9. Українські біженці в країнах Європи, чол. Лист 10. Динаміка сплачених податків та здійснених витрат українськими мігрантами за кордоном 2018-2022рр. (млн.дол. США). Лист 11. Основні принципи міграційної політики ЄС. Лист 12. Основні рекомендації щодо вирішення міграційних проблем в ЄС.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	к.е.н., доцент Зелінська О.М		
<i>Аналітичний розділ</i>	к.е.н., доцент Зелінська О.М		
<i>Висновки та пропозиції</i>	к.е.н., доцент Зелінська О.М		

7. Дата видачі завдання «27» грудня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 27.12.2022</i>	<i>виконано</i>
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 16.01.2023</i>	<i>виконано</i>
3	<i>Теоретичний розділ</i>	<i>до 14.02.2023</i>	<i>виконано</i>
4	<i>Аналітичний розділ</i>	<i>до 14.03.2023</i>	<i>виконано</i>
5	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 11.04.2023</i>	<i>виконано</i>
6	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 25.04.2023</i>	<i>виконано</i>
7	<i>Формування додатків</i>	<i>до 09.05.2023</i>	<i>виконано</i>
8	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 16.05.2023</i>	<i>виконано</i>
9	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 23.05.2023</i>	<i>виконано</i>
10	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 02.06.2023</i>	<i>виконано</i>
11	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 05.06.2023</i>	<i>виконано</i>

Здобувач вищої освіти _____ Гаврилюк В. Р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Зелінська О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Гаврилюк В.Р. Міграція в країнах Європи: причини та наслідки. Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

Предметом роботи є дослідження особливостей розвитку міграційних процесів в країнах Європи в умовах глобальних викликів та співпраця з Україною щодо питань міжнародної міграції.

Мета роботи – дослідження сучасних тенденцій розвитку міжнародних міграційних процесів в країнах Європи.

У першому розділі розглянуто теоретико-методологічні аспекти міжнародної міграції в сучасному світі. У другому розділі було проведено дослідження сучасного стану та основних тенденцій розвитку міграційних процесів в країнах Європи.

За результатами роботи зроблено висновки та пропозиції щодо перспектив вдосконалення європейської міграційної політики.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, країни Європи, еміграція, імміграція, міграційна політика.

ANNOTATION

Gavrilyk V. Migration in European countries: causes and consequences. Manuscript.

Qualification work of the bachelor of OP "International Economic Relations" specialty International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two sections, conclusions and proposals, a list of used sources, and appendices.

The subject of the work is the study of the peculiarities of the development of migration processes in European countries in the context of global challenges and cooperation with Ukraine on issues of international migration.

The purpose of the work is to study modern trends in the development of international migration processes in European countries.

The first chapter deals with the theoretical and methodological aspects of international migration in the modern world. In the second chapter, a study of the current state and main trends in the development of migration processes in European countries was conducted.

Based on the results of the work, conclusions and proposals were made regarding the prospects for improving the European migration policy.

Keywords: migration, migration processes, European countries, emigration, immigration, migration policy.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	11
1.1. Наукові підходи до сутності міжнародної міграції як рушійної сили суспільних змін	11
1.2. Причини міжнародної міграції та особливості сучасних міжнародних переміщень	17
1.3. Міжнародне регулювання міграційних процесів	23
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ	29
2.1. Особливості європейських міграційних процесів в умовах глобалізації	29
2.2. Трудова міграція до країн Європи: аналіз причин та наслідків в українському контексті	34
2.3. Проблеми та перспективи вдосконалення європейської міграційної політики	39
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	58

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

ООН	-	Організація об'єднаних націй
МОП	-	Міжнародна організація праці
МОМ	-	Міжнародна організація з питань міграції
ГАТТ		Генеральна угода з тарифів і торгівлі
ВВП	-	Валовий внутрішній продукт
МПП	-	Міжнародний поділ праці
МБРР	-	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
ЄС	-	Європейський Союз
США	-	Сполучені штати Америки
МВФ	-	Міжнародний валютний фонд
СОТ	-	Світова організація торгівлі
ДМСУ		державна міграційна служба України
МЕВ		Міжнародні економічні відносини

ВСТУП

Одним із важливих наслідків і, водночас, проявів глобалізації є зростання масштабів руху населення. Обсяги міжнародної міграції стрімко збільшуються і як в абсолютних, так і у відносних величинах.

В умовах міграційної кризи та пандемії коронавірусу міжнародна міграційна політика стає особливо актуальною на глобальному рівні, а також на національному рівні. Наявність великої кількості міжнародно-правових актів, впроваджені світовою спільнотою з початку 1950-х років, створює підстави стверджувати що проблема міжнародної міграції не є новітньою. Ця проблема набуває актуальності в XXI столітті.

На сьогоднішній день міграція є одним із найважливіших соціально-економічних та політичних процесів регіонального розвитку. В сучасних умовах вона стає важливою для кожної без винятку держави. В системі міграційних процесів чільне місце належить трудовій міграції. Це явище стосується кожної держави та має значний вплив на розвиток економіки, соціальної сфери та інших важливих сторін життєдіяльності суспільства.

Міграція є однією з необхідних передумов та чинників функціонування ринку праці. Від обсягів, масштабів і напрямів міжнародної міграції робочої сили напряму залежить кількісна зайнятість національної економіки та якість трудових ресурсів. Кількісний та якісний склад робочої сили у взаємодії з іншими чинниками впливає на темпи економічного розвитку країни, рівень добробуту її населення, валовий економічний потенціал соціально-економічної системи в цілому.

Беручи до уваги зростання масштабів зовнішньої міграції потребує глибокого та всебічного економічного вивчення вплив міжнародної трудової міграції на якість загального кадрового потенціалу суспільства та зайнятості як на національному, так і на світовому рівнях.

Соціальний аспект проблеми міграційних переміщень наочно демонструє, що ці тенденції є небезпечними для багатьох людей, які намагаються змінити своє життя в такий спосіб.

Глобалізаційні виклики дедалі більше сприятимуть збільшенню чисельності та посиленню міграційних процесів.

Сутність поняття міграції та питання захисту прав мігрантів відображаються в численних працях науковців, що займаються міграційним процесом, зокрема в наукових працях Н. Прохоренка, О. Малиновської, В. Ніколаєвського, Т. Юдіної, В. Шелюк, Ю. Ю. Римаренко, В. Шамрасва, Н. Потім, М. Лісовської та інших.

У своїх наукових працях зарубіжні та українські дослідники, зокрема С. Касл, О. Білик, І. Коллет, В. Іваненко, О. Грішнова, К. Ігличка, Т. Клінченко, Г. Злотник, Малиновська В., Коваленко О., В. Кривенко, О. Піскун, П. Стакер, С. Тимур та інші досліджують міграційні тенденції на різних рівнях. Вчені досліджують причини та передумови міграційних процесів, що відбуваються в сучасному світі, аналізують природу міграційних явищ, проводять оцінку сучасних реалій, які спостерігаються в різних державах світу.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження сучасних тенденцій розвитку міжнародних міграційних процесів в країнах Європи.

Відповідно до поставленої мети виділяють основні завдання:

- визначити сутність та основні наукові підходи до міжнародної міграції як рушійної сили суспільних змін;
- з'ясувати причини міжнародної міграції та особливості сучасних міжнародних переміщень;
- охарактеризувати процес міжнародного регулювання міграційними процесами;
- вивчити особливості європейських міграційних процесів в умовах глобалізації;
- проаналізувати причини та наслідки трудової міграції до країн Європи, в тому числі в українському контексті;

- розглянути проблеми та перспективи вдосконалення європейської міграційної політики.

Об'єктом дослідження є міжнародні міграційні процеси в країнах Європи.

Предметом дослідження є вивчення особливостей розвитку міграційних процесів в країнах Європи в умовах глобальних викликів та співпраця з Україною щодо питань міжнародної міграції.

Для теоретичної частини даної роботи взято до уваги дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі міжнародної міграції в тому числі трудової. Методологічну основу дослідження складають сукупність методів, прийомів і принципів наукового дослідження. В процесі роботи застосовувались такі методи як системний, екстраполяція, абстрагування, узагальнення, такі прийоми, як економічне порівняння, статистичне групування, аналогії, а також принципи системності та розвитку.

Теоретичну основу дипломної роботи бакалавра склали економічні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. При написанні роботи вивчались матеріали Міністерства Фінансів України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Державної прикордонної служби України, Державної міграційної служби України, Міжнародної організації з міграції, статистичної служби Європейського Союзу, а також національних та міжнародних аналітичних агентств. Статистичною основою служили щорічні звіти Державної служби статистики України, Державної міграційної служби України, Міжнародної організації з міграції, відповідні сайти в Internet та річні звіти Організації Об'єднаних Націй.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

1.1. Наукові підходи до сутності міжнародної міграції як рушійної сили суспільних змін

Поруч з природнім рухом населення на демографічні показники значний вплив здійснює територіальна мобільність або рух населення. Останній тісно пов'язаний з міграційними процесами. Міграція та її складові елементи (еміграція та імміграція) стали важливими характеристиками сучасного світу через втягування дедалі більшої кількості як держав так і людей. В перекладі з латинської, міграція означає переселення, переміщення. Здебільшого під міграцією прийнято розуміти такі територіальні переміщення населення, які супроводжуються зміною місця проживання або праці (на тривалий час або назавжди) причому як в межах країни, так і за її межами.

Враховуючи сучасні реалії розвитку світового господарства, а саме впровадження нових виробничих технологій, діджиталізація економіки, розширення діяльності міжнародних транснаціональних корпорацій, лібералізація процесу перетину через кордон, переміщення значних частин виробничого процесу в інші держави, все це створює передумови для міграції економічно активного населення до умов більш комфортних як для життя так і для роботи.

Наявність різноманіття підходів до визначення поняття «міграція», робить його неоднозначним, а питання міграційних процесів завжди було дискусійним серед вітчизняних та зарубіжних вчених. Визначення міграції провідними науковцями наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Визначення сутності поняття «міграція» різними науковцями

Автор	Суть поняття
О.О. Бандурка	Розуміння поняття «міграція» лежить в площині філософії, а «міграційний процес» – у площині дослідження юриспруденції як науки, соціології, економіки, фінансів [1].
І.З. Танчин	Міграція – це процес зміни постійного місця проживання індивідів чи соціальних груп: переміщення в інший регіон країни або в іншу країну [2].
О. Малиновська	Під міграцією дослідниця розглядає територіальний рух населення, на відміну від природного чи соціального. Проте і в рамках підходів, за яких міграція визначається як виключно територіальні переміщення, О. Малиновська виділяє кілька груп залежно від масштабу підходу, від найзагальнішого до максимально звуженого [3].
С.К. Бондирєва	У визначенні поняття «міграція» фіксується необхідність зміни людиною місця проживання. С.К. Бондирєва визначає міграцію як полімотивоване суспільне явище, викликане прагненням до задоволення потреб; воно є можливим завдяки мобільності людини та реалізується як у фізичному, так і у віртуальному просторі.
Л.Л. Рибаківський	На думку соціолога Л.Л. Рибаківського, мобільність (рухливість) та міграція — це різні поняття. Під міграцією слід розуміти територіальне переміщення, а під мобільністю – здатність до міграції, тобто потенційну міграційну активність.
Видання «International Migration Law: Glossary on migration»	«Міграція – це процес переміщення населення через міжнародний кордон або в межах країни; вона охоплює будь-який вид переміщень незалежно від її тривалості, складу чи причин; міграція включає пересування біженців, переміщених осіб, виселених людей та економічних мігрантів» [4].
Інтернет-сайт ЮНЕСКО	«Міграція – це переміщення через кордон політичної або адміністративної одиниці на визначений мінімальний період часу, що включає рух біженців, переміщених осіб, економічних мігрантів тощо»[4].
Географічна енциклопедія України	«Міграція населення – це переміщення населення, пов'язані зі зміною постійного місця проживання (зон життєдіяльності)» [5].

Проаналізувавши поняття «міграція» у різних наукових підходах, варто зазначити, що міграцію населення не можна ототожнювати лише із територіальними переміщеннями загалом, бо це б не дозволяло б виявляти їхні специфічні риси у загальній масі територіальних переміщень, ускладнювало б розробку теоретичних питань, вело б до застою у пошуках нових методів дослідження.

На нашу думку, міграція – це перетин адміністративного кордону особою чи групою осіб від місця (країни) виїзду до місця (країни) в'їзду за наявності або без неї законних підстав на певний період часу або назавжди, що може призвести до зміни постійного місця проживання.

У сучасних світових реаліях міжнародна міграція стає однією з найпотужніших рушійних сил суспільних змін, яка формує не тільки контури світової економіки та політики, але й соціокультурний фон майбутніх поколінь. Так, з одного боку, міграційні процеси являються результатом інтеграції окремих суспільств і національних економік у глобальні взаємини, з іншого боку – вони можуть існувати як чинники майбутніх соціальних зрушень у державах, що приймають мігрантів, і у державах їх виїзду. При цьому тенденції міграційних процесів свідчать, про те що найближчими десятиліттями буде пришвидшуватися рух населення і така рухливість ставатиме дедалі різноманітнішою у своїх соціальних і культурних особливостях.

Таким чином, «значно зростає потреба в багатоаспектному пізнанні механізмів і тенденцій міграції, що зумовлює підвищення інтересу до цієї проблеми представників багатьох галузей наукового знання. Уже сьогодні проблемами міжнародної міграції займаються економісти, демографи, географи, історики, політологи, правознавці, соціальні антропологи й психологи, що у подальшому можна припустити посилення уваги до цих досліджень і з боку інших фахівців (зокрема, педагогів, філософів, філологів і т. д.)

Більшість таких досліджень поки не носять міждисциплінарний характер, що обмежує розвиток формування адекватної комплексної теорії міжнародної

міграції, здатної враховувати максимум обставин цього складного соціального явища» [6].

З початком використання поняття «міграція» у науковому середовищі, розширилося його трактування та збільшилися сфери охоплення. Важливого значення набули складові елементи даного поняття, а саме: перебування особи в країні, перетнуті кордони, характер, властивості тощо. Для вивчення процесів міграції доцільно її розглянути через призму понять: імміграція та еміграція, поділ на певні стадії тощо. Для кожного науковця, що займається вивченням міграційних процесів дані поняття визначаються власними характеристиками. Таким чином міграція, як рух включає в себе еміграцію та імміграцію. Також мігрантом є особа, яка здійснює міграцію.

Період 19-20 століття характеризується формуванням національних держав (націй-держав), утвердженням принципів громадянства і особистої свободи, визначалися державні кордони, і як наслідок, з'явилися три головні компоненти міграцій – країна походження, країна призначення і мігрант, що здійснює еміграцію так і імміграцію [7, с. 64].

В даному контексті доцільно визначити чотири групи країн для підтвердження зазначеного:

1) «країни, де загальний приріст населення формується виключно завдяки міграційному приросту (Німеччина, Італія, Швеція);

2) країни, де загальний приріст населення формується тільки завдяки природному приросту населення (Іспанія, Португалія, Ірландія, Ісландія);

3) країни, де загальний приріст населення формується переважно завдяки міграції (Греція, Данія, Австрія);

4) країни, де загальний приріст населення формуються переважно завдяки природному приросту (Франція, Великобританія, Нідерланди, Люксембург, Фінляндія, Норвегія)» [8].

Оскільки міграційні процеси є наслідком на світові розбіжності в доходах та можливостях працевлаштування. Так умовою прийняття рішення на користь еміграції є значне збільшення обсягу вигоди від переміщення.

Під еміграцією зазвичай розуміють виїзд за межі країни походження, який передбачає обов'язкове перетинання кордону. Відповідно особа, що здійснює еміграцію є емігрантом.

За даною аналогією під імміграцією прийнято вважати в'їзд громадян однієї держави в іншу на постійне чи тимчасове (як правило, тривале) проживання. Також особа що здійснює імміграцію є іммігрантом.

Важливим та частим питанням є різниця між іммігрантами та емігрантами. Справа в тому, що це одночасно може бути одна і та ж людина. «Для країни з якої вона поїхала, людина вважається емігрантом, а для приймаючої держави – іммігрантом. Але їх можна об'єднати загальною назвою – мігранти, тобто які переїхали в іншу державу як для тимчасового, так і для постійного проживання» [9].

Поняття міграції є настільки різностороннім, що вимагає широкого розмаїття визначень для деталізації диференціації кожного реального випадку. У наукових працях найчастіше вживаними характеристиками, що відбивають специфіку міграційних процесів є: зовнішня і внутрішня, вимушена і добровільна, організована і неорганізована, довготермінова і короткотермінова, зворотна і незворотна, маятникова, сезонна, постійна тощо.

Щодо зовнішньої міграції, то вона визначається переміщенням індивідів з однієї країни до іншої на постійне або тимчасове проживання. Також зовнішня міграція може бути континентальною (у межах одного континенту) та міжконтинентальною (у межах кількох континентів). В свою чергу внутрішня – передбачає рух індивідів у межах національних, міжнародно визнаних кордонів однієї держави. Поділ на добровільну та вимушену міграції характеризуються переїздом за власним бажанням або переїздом в результаті, наприклад, військових бойових дій, стихійних лих та ін.

Зворотна та незворотна міграції показують міграцію з можливістю та передбаченням повернення на батьківщину або переміщення на постійне місце проживання до іншої держави відповідно. З приводу організованої та неорганізованої міграції, то перша, на відміну від другої, є міграцією

санкціонованою вищим приватним або державним органом та включає групову або колективну міграцію.

Багато науковців та уповноважених установ поділяють на категорії саме мігрантів, а не міграційні потоки [10]. Таким чином, згідно з МОМ, визначено 5 основних типів мігрантів. Першими є іноземні жителі, що переїжджають на період навчального процесу. Наступні йдуть трудові мігранти, що переміщуються до іншого міста чи держави заради заробітку, незалежно від часу перебування. Далі йдуть люди, що переїжджають задля родинного об'єднання чи для створення нової сім'ї. Четвертий тип визначає мігрантів, що переміщуються лише з бажанням постійного проживання на новому місці. І останнім видом є біженці. «Характеристика ООН, на нашу думку, не є досконалою, бо відзначаючи добровільних та вимушених мігрантів, вона не зважає на мігрантів примусових. Примусовою міграцією є така, що трапилася через виселення індивіда з країни або його перевезенням до іншої держави, вибору людина не має, рішення приймається вищою владою та зазвичай оскарженню не підлягає або відбувається із порушенням прав та свобод індивіда» [11].

Важливою характеристикою є також правовий статус мігранта. Так розрізняють легальних, напівлегальних та нелегальних мігрантів. Легальна міграція провадиться виключно з чітким дотриманням законів країн, тобто особа має дійсну візу чи дозвіл на проживання в країні. Напівлегальна міграція серед науковців часто зараховується до нелегальної. «В даному випадку мігрант законно перетинає державний кордон та певний час перебуває в країні, маючи на це право та підтвердження у вигляді візи/іншого документу, а по закінченню терміну візи вирішує залишитися в країні без оновлення документів або виходить за межі наданої йому візи. Нелегальна міграція за правовим статусом характеризується незаконним перетином кордону та перебуванням у країні» [12].

Таким чином, міграційні процеси сучасного світу є вагомими об'єктами дослідження в контексті їх впливу на тенденції національних економік світу, стан розвитку держав, якість життя та рівень освіти, показники добробуту, стабільність тощо. Глобалізаційні процеси створили передумови та

лібералізували не тільки міжнародну співпрацю, але й процес переміщення людей незалежно від їхнього місця перебування.

1.2. Причини міжнародної міграції та особливості сучасних міжнародних переміщень

Кожна людини протягом своєї життєдіяльності прагне до зміни місця проживання, пошуку інших (більш привабливих) умов життя та праці. Тому міграцію варто вважати невід'ємною та важливою складовою розвитку людства. За своєю сутністю, «освоєння нових територій» призводить до переміщення одних народів і появи нових. Такі процеси так чи інакше відбувалися завжди та певним чином впливали на розвиток суспільства.

Вивчення загальнопланетарних міграційних тенденцій, усвідомлення того, що мотивує громадян різних держав покидати свої домівки, які наслідкові моменти у коротко- та довгостроковій перспективі чекають як на країну прибуття, і як на країну походження, мають бути основою формування внутрішньої та зовнішньої урядової політики.

В сучасних умовах господарювання міграційні процеси можуть виникати через загострення економічних, соціальних та політичних проблем, що примушують людей до зміни держави проживання. Сьогодні важливими чинниками міграції стає потреба в робочій силі, демографічна криза, несприятлива економічна ситуація, екологічні катастрофи, військові конфлікти, порушення прав людини, прагнення отримати високооплачувану роботу і постійне місце проживання у комфортнішій за умовами державі проживання тощо (Рис.1.1). У цих проблемах прослідковується багато суперечливих причинно-наслідкових зв'язків та відносин, що виникають у людській свідомості найчастіше в міфологізованій, спотвореній формі. «Давно існує, наприклад, уявлення про те, що міграційні потоки, особливо нелегальні, самі по собі створюють високі ризики деструктивних конфліктів і загроз багатьох аспектів

безпеки будь-якого соціуму. Це уявлення, за всієї його, начебто, очевидності, відображає лише один з аспектів зовнішньої сторони явища» [13].

Рис. 1.1. Причини міжнародної міграції

Джерело: побудовано за [14].

Деякі причини міграції носять груповий і масовий характер, інші — навпаки, індивідуальний. Розрізняють також причини типові і особливі, об'єктивні та суб'єктивні. Різноманіття причин міграції в різних регіонах, по-різному співвідносяться соціально-економічних наслідках міграції.

Вагоме місце серед причин міграції населення належить якості навколишнього середовища, яке є важливою умовою, що впливає на якість життя і стан здоров'я людей. Безліч досліджень вказують на тісний кореляційний зв'язок захворюваності з забрудненням природного середовища і вплив останнього на територіальні переміщення населення.

Різноманітність причин, здатних викликати міграцію, дефіцит задовільного їх пояснення та виваженого передбачення наслідків породжують численність

підходів до вироблення рекомендацій щодо практичного вирішення міграційних проблем.

Так, складне фінансове становище змушує людей залишати свої домівки заради кращого життя і переїжджати до більш розвинених країн. В умовах розширення міжнародних економічних відносин міжнародна міграція здобуває все більшого значення в розвитку суспільства. Інтернаціоналізація економіки, з одного боку, та нерівномірний розвиток держав, з іншого, призводять до того, що трудова міграція набула важливого соціально-економічного та політичного значення в сучасному світі.

В умовах активізації міжнародних економічних відносин, міжнародна міграція відіграє дедалі більшу роль в розвитку суспільства. Транснаціоналізація та інтернаціоналізація економік, з одного боку, та нерівномірний розвиток держав, з іншого, спонукали до того, що міграція робочої сили набула безпрецедентного соціально-економічного та політичного значення в сучасних умовах господарювання.

Міграція робочої сили – переміщення працездатного населення з однієї держави в іншу на термін більше року, що спричинене економічними та іншими причинами і може набувати форму еміграції та імміграції. Трудова міграція збалансовує заробітну плату в різних країнах. Внаслідок рух населення загальний світовий виробничий обсяг збільшується через раціональне використання трудових ресурсів за рахунок їх транскордонного перерозподілу.

До ознак трудової міграції відносять:

- власник робочої сили має юридичне право розпоряджатися власною робочою силою;
- наявність попиту на додаткову робочу силу в країні – реципієнті;
- переважання впливу сукупності факторів міграції над бажанням залишитися в державі проживання.

Трудова міграція з точки зору найманого працівника є можливістю отримання гідного місця роботи з метою підвищення якості життєвого рівня, за

рахунок більш вигідного продажу власних трудових ресурсів на ринку праці, що не належить до території постійного місця проживання мігранта.

Для роботодавця трудова міграція визначається можливістю «тимчасово використати додаткову якісну робочу силу потрібної кваліфікації, з меншими витратами на її купівлю, у порівнянні з національною робочою силою.

Сьогодні міжнародна трудова міграція охопила всі континенти та набула глобального характеру. За даними експертів, нині у світі понад 3 % населення світу мешкають за межами країни свого походження» [16].

Таким чином, можна стверджувати, що «міграційні рухи є так званим лакмусом реакції населення на зміни в економічному, політичному, соціальному житті будь-якого суспільства, а зміни в кожній державі відбуваються майже кожен день. І саме розмір, напрямки та масштаби таких процесів певною мірою свідчать про стабільність, або навпаки, нестабільність суспільного розвитку в країні. Процес міграції безпосередньо пов'язаний з економічними перебудовами в будь-якій країні» [17].

В переважній більшості випадків мігранти займають найменш популярні серед місцевого населення робочі місця на ринку праці. Саме тому в країнах-реципієнтах існують два сегменти ринку праці: внутрішній та зовнішній. Імпорт дешевої робочої сили забезпечує користь місцевим роботодавцям, оскільки дозволяє їм чинити тиск на працівників під час переговорів про зарплату. Крім цього іноземців часто сприймають як амортизатора на випадок кризових явищ та безробіття: їх, як правило, першими звільняють, доповнюючи резервну армію робочої сили.

У процесі активізації міграційних потоків робочої сили сформувався світовий ринок праці, який знаходиться в залежності від кон'юнктури на внутрішніх ринках праці країн-експортерів та країн-імпортерів робочої сили.

До причин, що зумовлюють міграцію трудових ресурсів належать загальні та специфічні (Рис.1.2).

Загальні причини трудової міграції:

- інтернаціоналізація господарського життя;
- нерівномірність соціально-економічного розвитку окремих країн;
- структурні зрушення в національних економіках, пов'язані з НТР.

Специфічні причини трудової міграції:

- відмінності в рівні соціально-економічного розвитку країн, що породжує відмінності в рівнях оплати праці, житлових умовах, розвитку соціальної сфери;
- дефіцит певних спеціальностей;
- відмінності між країнами в умовах професійного зростання працівників тощо.

Рис. 1.2. Причини міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано за [17].

На практиці економічні причини міжнародної трудової міграції пов'язують з масштабами, темпами та структурою накопичення капіталу. Зменшення кількості працюючих (внаслідок трудової еміграції) призводять до скорочення обсягів виробництва та ліквідовують деякі морально застарілі галузі у країнах походження мігрантів. Поруч з цим в контексті економічних причин міжнародної трудової міграції є соціальна причина, тобто підвищення рівня незабезпеченості серед населення країни – походження.

Міграційні процеси можуть проявляти досить різноманітний вплив як на країни імміграції так і еміграції. Тому важливо усвідомлювати, що соціально-економічні наслідки трудової міграції матимуть як позитивні, так і негативні варіанти. Як свідчить світовий досвід, міжнародна трудова міграція забезпечує переваги і країнам, що приймають робочу силу, і країнам, які її надають. Але доцільно зазначити, що міжнародній міграції робочої сили властиві певні соціально-економічні проблеми (Рис. 1.3.).

Рис 1.3. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано за [18].

Таким чином, міграційні процеси є світовим суспільним явищем, якому притаманний новий поштовх до розвитку та посилення, що відбувається в контексті процесів інтеграції та глобалізації. Тому до основних тенденцій сучасної міжнародної міграції належать: глобалізація міжнародної міграції; якісна трансформація світових міграційних потоків; зростання ролі економічної, насамперед, трудової міграції; значне збільшення масштабів нелегальної міграції; збільшення обсягів та розширення географії вимушеної міграції; всебільш зростаюча роль міжнародної міграції в демографічному розвитку розвинених країн світу; подвійний характер міграційної політики на національному, міжнародному, регіональному та світовому рівнях фемінізація міжнародної міграції.

1.3. Міжнародне регулювання міграційних процесів

Не дивлячись на те, що уряд кожної держави є суверенним у своєму праві окреслювати напрями та цілі міграційної політики, однак доцільно дотримуватися визначених правових стандартів, що прописані документами міжнародних організацій в даній сфері.

До слова визначення відповідних діючих підходів до управління постійним процесом міжнародної міграції є вимогою часу. Сьогодні є потреба у розробці нормативного міграційного регулювання, що може поєднати національний, двосторонній, регіональний та міжнародний ступені управління міграційними потоками. В контексті глобалізації економічних, соціальних, політичних і демографічних факторів в міжнародних економічних відносин зростає залежність різних держав від іноземних трудових ресурсів. Крім цього відсутність достойних умов праці і відпочинку, наявність військових, політичних, екологічних та багатьох інших чинників призводять до руху мільйонів працівників як в межах країн, так і за їх межами.

В сучасних умовах господарювання у світі налічується ряд установ, які займаються різноманітними аспектами міжнародної міграції, зокрема такими як моніторинг біженців, контроль за умовами праці (відпочинку) та прав мігрантів, а також сприяння валютним переказам. «Інституціями, безпосередньо пов'язаними з цими аспектами, є МОП, Світовий банк, СОТ та МВФ. Наразі міграція та зайнятість є предметом лише двох міжнародних угод: Міжнародної конвенції про права всіх трудящих-мігрантів (1990 р.) та Угоди СОТ про торгівлю послугами (ГАТС)» [18, с. 103-111].

За своєю сутністю міграційна політика являє собою сукупність законодавчих, організаційних, адміністративних, фінансово-економічних заходів, що направлені на регулювання як в'їзду в країну так і виїзду з країни населення (зокрема, трудових ресурсів). За допомогою цієї політики держава здійснює цілеспрямований вплив на рух мігрантів з точки зору національних пріоритетів, кількісного та якісного складу мігрантів тощо.

До механізмів регулювання міграції в сучасному світі зустрічаються наступні: Зелена карта (Сполучені штати Америки), Блакитна карта (Європейський Союз) та спеціальні візи для висококваліфікованої робочої сили; лібералізована система отримання дозволу на роботу (до прикладу в Нідерландах вони звільняються від випробувального терміну); введення обмежень, які передбачають вибір певної кількості іммігрантів в залежності від національності та рівня кваліфікації (використовуються в країнах з високим рівнем імміграції таких як Сполучені штати Америки, Канада); активна політика сприяння поверненню власної кваліфікованої робочої сили за рахунок спеціальних правил отримання роботи особам, які мають історичне або родове коріння приймаючої сторони (Ірландія) і т.д. Система ключових міжнародно-правових стандартів у сфері міграції, мають досить тривалу історію, наведена в ДОДАТКУ А.

В сучасному світі міграція стає все більш ключовою частиною глобалізації, що відіграватиме важливу роль в досягненні високих темпів зростання, в тому числі економічного, особливо в контексті асинхронних демографічних переходів. Засоби міжнародної міграційної політики варто перш за все спрямувати на стимулюванні співпраці та конструктиву між державами походження та державами призначення з ціллю нарощення необхідних переваг від процесів та наслідків міжнародної міграції, а також скорочення негативних ефектів від необдуманого імміграційної політики, лібералізації умов для здійснення валютних переказів, захисту прав трудових мігрантів, та сприяння створенню безпечного робочого середовища для мігрантів.

Варто зазначити, що міграційні процеси можуть зупинитися, якщо буде розвиватися національна економіка успішно та створюватимуться робочі місця і можна знайти роботу. «Прикладом може бути Японія, еміграція громадян із якої припинилася у 60- х роках ХХ ст., а в 90- х роках населення інших країн почало мігрувати в Японію» [19, с. 110-118].

«Єдиного підходу до структури виконавчих органів у сфері міграції не існує, оскільки кожна країна застосовує власний механізм їх формування, зважаючи на традиції, особливості міграційної ситуації чи обраний вектор

міграційної політики. Однак спільним є комплекс управлінських функцій, що на них покладаються» [20, с.78]: видача віз; прикордонний контроль; забезпечення правового статусу та прав іноземців всередині держави; надання статусу біженця; здійснення заходів з інтеграції мігрантів; контроль за виконанням іноземцями правил перебування та депортація порушників міграційного законодавства; перегляд адміністративних рішень щодо іноземців.

Вимоги до провадження міграційної політики у XXI ст. постійно зростають. Це безпосередньо пов'язано як з тим, що вона дозволяє досягати позитивного потенціалу міграції в інтересах зростання, активної міжнародної співпраці в цій сфері, так і з новими викликами, що постали перед глобальною економікою (до прикладу, пандемія COVID-19, криза споживчого попиту тощо). Ключовою ціллю міграційної політики є концентрація необхідної інтенсивності міграції населення, кількісного та якісного її складу. Хоч міграційна політика, є самостійним напрямом державної політики, проте вона тісно пов'язана з іншими її складовими, зокрема з соціальною політикою, політикою народонаселення, політикою в сфері освіти та охорони здоров'я, зовнішньоекономічною політикою тощо.

В сучасних умовах виділяють одно-, дво- і багатостороннє міжнародне регулювання. Під одностороннім міжнародним регулюванням розуміють державне регулювання міграційних процесів виходячи з власних національних інтересів і без обов'язкового узгодження з іншими державами. Двостороннє регулювання, на відміну від одностороннього, являє собою регулювання міграційних процесів на основі двосторонніх міждержавних угод. Також багатостороннє регулювання міжнародними міграційними процесами – це регулювання, яке ґрунтується на підписанні міждержавних угод, конвенцій на загальносвітовому рівні, та домовленостях, які приймаються в межах окремих інтеграційних об'єднань.

Ключовою міжнародною організацією, на яку покладено роботу з проблем міграції населення, є Міжнародна організація з питань міграції. МОМ було створено в 1951 р. як Міжурядовий комітет з питань європейської міграції, а

потім перейменовано в 1980 р. у Міжурядовий комітет з питань міграції, а згодом в 1987 р. – на Міжнародну організацію з питань міграції. Сьогодні роботу МОМ можна звести до впорядкування міжнародного міграційного руху, і для досягнення даної мети перед цією організацією стоїть ряд завдань (Рис. 1.4).

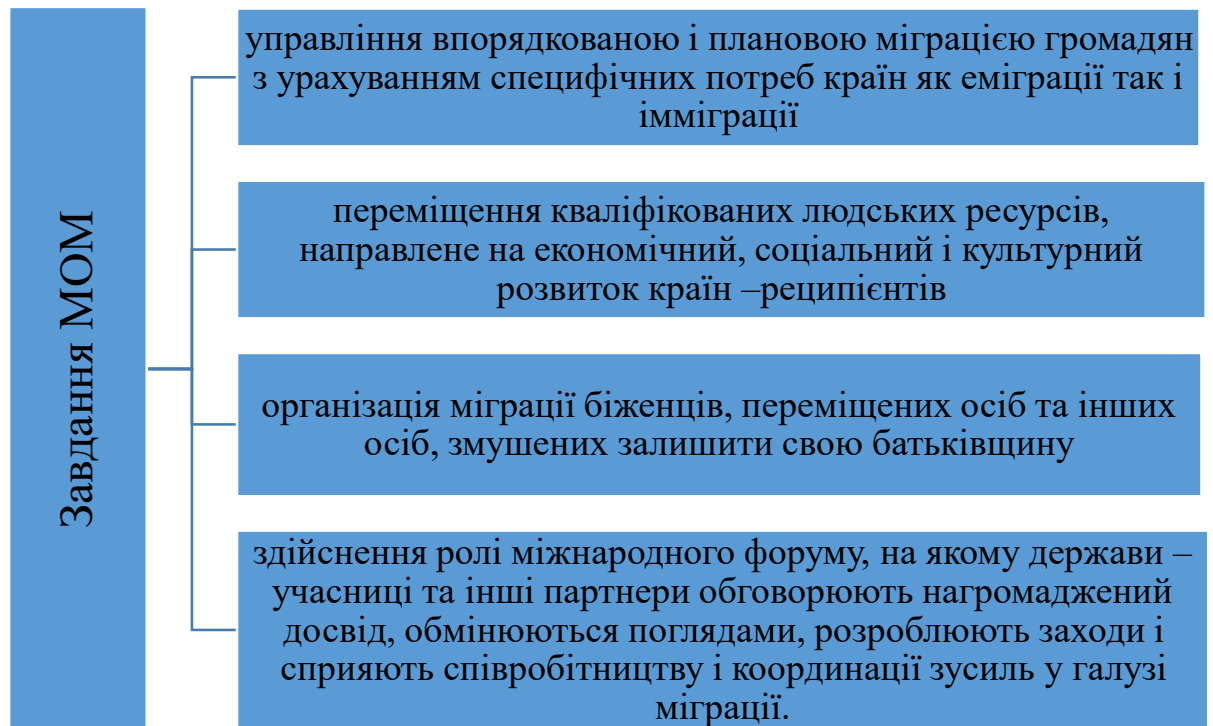

Рис. 1.4. Завдання Міжнародної організації з питань міграції

Джерело: побудовано за [21].

За сучасних масштабів міграції робочої сили важливу роль в її регулюванні почала відігравати Міжнародна організація праці (МОП). МОП це спеціалізована організація ООН для розробки конвенцій і рекомендацій з питань трудового законодавства. Створена ще в 1919 р. при Лізі Націй. Місцезнаходження — Женева. Нараховує понад 170 держав-членів.

МОП займається розробкою міжнародних стандартів з питань праці, які є рекомендованими для національних урядів у питаннях, які стосуються проблем працевлаштування, рівня оплати праці, умов праці і відпочинку, системи соціального страхування, захисту інтересів мігрантів тощо. Такі стандарти

ратифікуються країнами-членами добровільно, про що вони щорічно звітуються в МОП. Проте у випадку недотримання міжнародних стандартів з праці країною-членом МОП, це питання, після засідання створеної з цього питання тристоронньої комісії, може бути винесено Міжнародною організацією праці на розгляд Міжнародного Суду.

«Статут МОП базується на двох основних принципах – універсальності та тристороннього представництва. Універсальність передбачає, перш за все, можливість вступу до Організації будь-якої держави, яка погоджується виконувати зобов'язання відповідно до Статуту. Якщо цей принцип є характерним для більшості міжнародних організацій, то принцип тристороннього представництва є особливістю лише МОП. Ця Організація є єдиною у системі ООН, в якій представники роботодавців і працівників – соціальні партнери – мають однакове з представниками уряду право голосу у формуванні її політики та програм діяльності» [21].

У своїй діяльності Міжнародна організація праці керується 4 стратегічними цілями (Рис.1.5).

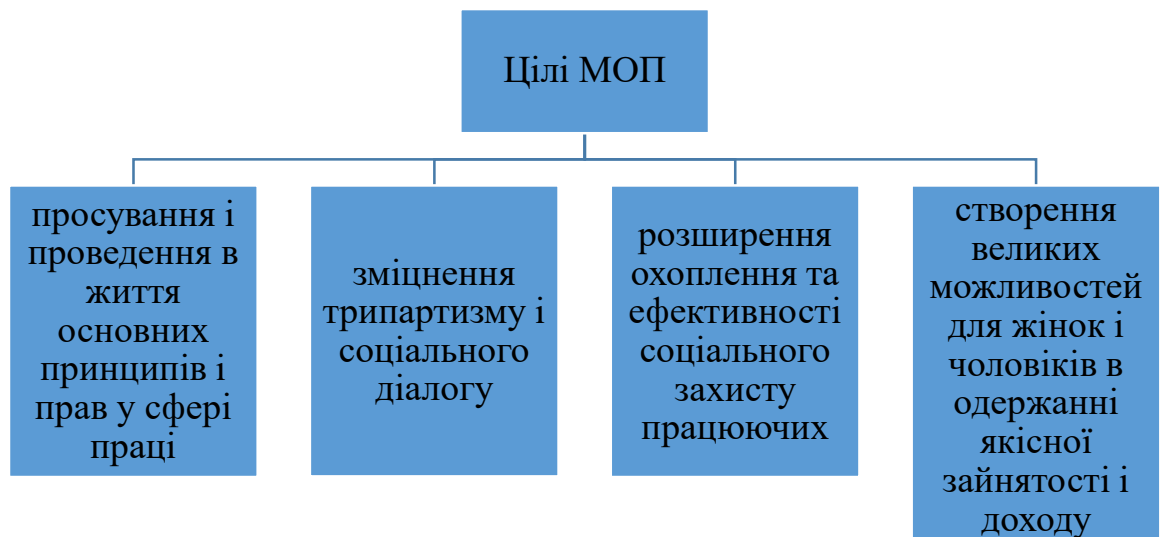

Рис. 1.5. Стратегічні цілі МОП

Джерело: побудовано за [21].

Механізм дії соціально-трудового законодавства МОП полягає в розробці конвенцій (рекомендацій) та дієвий контроль за їх використанням. Для країн –

членів Організації обов'язковими для виконання повинні бути лише юридичні норми ратифікованих конвенцій. Держави – члени даної організації зобов'язані також щороку подавати до Міжнародного бюро праці свої звіти щодо заходів реалізації затверджених парламентами конвенцій.

Міжнародна організація праці протягом своєї діяльності займалася прийняттям конвенцій, що стосуються положення трудових мігрантів. Проте практично відсутня міждержавна координація міграційних потоків нелегального характеру. Її немає навіть на рівні декларацій. «Якщо ця ситуація не зміниться, то збільшиться міграційний тиск на країни «золотого мільярда», а також на арабські держави Персидської затоки, що призведе до негативних наслідків» [22]. Враховуючи той факт, що використання праці нелегальних мігрантів дає значні конкурентні переваги компаніям, які наймають їх на роботу. Проте це створює ряд проблемних питань, що потребують регулювання та вирішення. Також в багатьох випадках нелегальна міграція призводить до збільшення податкового тягаря на корінне населення, оскільки бюджету доводиться нести додаткові витрати на соціальне забезпечення таких мігрантів (освіта їх дітей, суспільна безпека тощо).

Дослідження важелів регулювання сучасних міграційних потоків вказує на низьку ефективність їх застосування, що навіть знижується, лише на державному рівні. Це створює серйозні загрози в першу чергу для держав, які привабливі для мігрантів із слаборозвинених країн. До числа таких загроз належать: міжетнічні конфлікти та дестабілізація внутрішньої ситуації через спалахи ксенофобії, зниження показників ефективності національного ринку праці через зростання його тіньового сегменту, додаткове навантаження на бюджетну систему розвинених держав, що переживають кризу.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

2.1. Особливості європейських міграційних процесів в умовах глобалізації

Сучасна світова економіка функціонує в умовах посилення глобалізаційних процесів. За таких умов потужний взаємозв'язок країн формує світову систему виробництва та споживання, а проблеми міжнародної міграції набувають значної важливості. На функціонування та розвиток окремих країн та регіонів можуть справляти свій вплив як переваги так і загрози що виникають внаслідок міжнародної міграції. Тому з метою запобігання негативним проявам, а також для посилення позитивних ефектів кожна держава, яка приймає участь в міграційних процесах, намагається проводити виважену політику в даній сфері.

Розвиток міграційних процесів в світі проходить під потужним впливом глобалізації. До того ж глобалізація здатна розчинити національно-культурні особливості сучасних європейських країн, стримувати власний національний розвиток. Як свідчить практика, «сучасні глобалізаційні процеси загострюють міжнаціональні відносини, а також посилюють страх перед іммігрантами, в багатьох європейських країнах активізувались процеси протистояння титульної нації та груп іммігрантів, відбувається відновлення національної ідентичності та національної солідарності окремих етнічних груп» [23]. Такі прояви глобалізації слід вважати одними із негативних у світі.

Сучасні тенденції вказують на утворення дедалі більшої кількості нових економічних утворень, які прагнуть до співробітництва через спільну виробничу діяльність для нарощення ефективності. В умовах коли частини виробничих циклів є розосереджені по різних територіях, відповідно формуються нові потоки мігрантів.

Таким чином між глобалізацією та міграцією існує взаємний зв'язок. «Перша виступає як новітній стимул міграції і джерело появи нових видів і форм переміщення людей, а міграційні процеси навзаєм є одним із проявів глобалізації, а також її або стимулятором, або обмежувачем» [24]. Важливо вивчати світову міграційну динаміку з метою кращого розуміння наслідків впливу глобалізації на даний процес. Протягом останніх років значно зросла загальна кількість міжнародних мігрантів. Так у 2020 році майже 281 млн людей жили в країнах імміграції. Організація об'єднаних націй виділяє Європу як найбільш популярний напрямок прибуття мігрантів з усього світу з загальною кількістю мігрантів 87 млн осіб (30,9%). На другому місці – Азія з чисельністю в 86 млн міжнародних мігрантів (30,5%). Північна Америка є місцем імміграції для 59 млн міжнародних мігрантів (20,9%), і лише за нею йде Африканський континент з кількістю в 25 млн мігрантів (9%). Динаміку кількості міжнародних мігрантів в різних регіонах з 1990 по 2020 роки зображено на рис. 2.1.

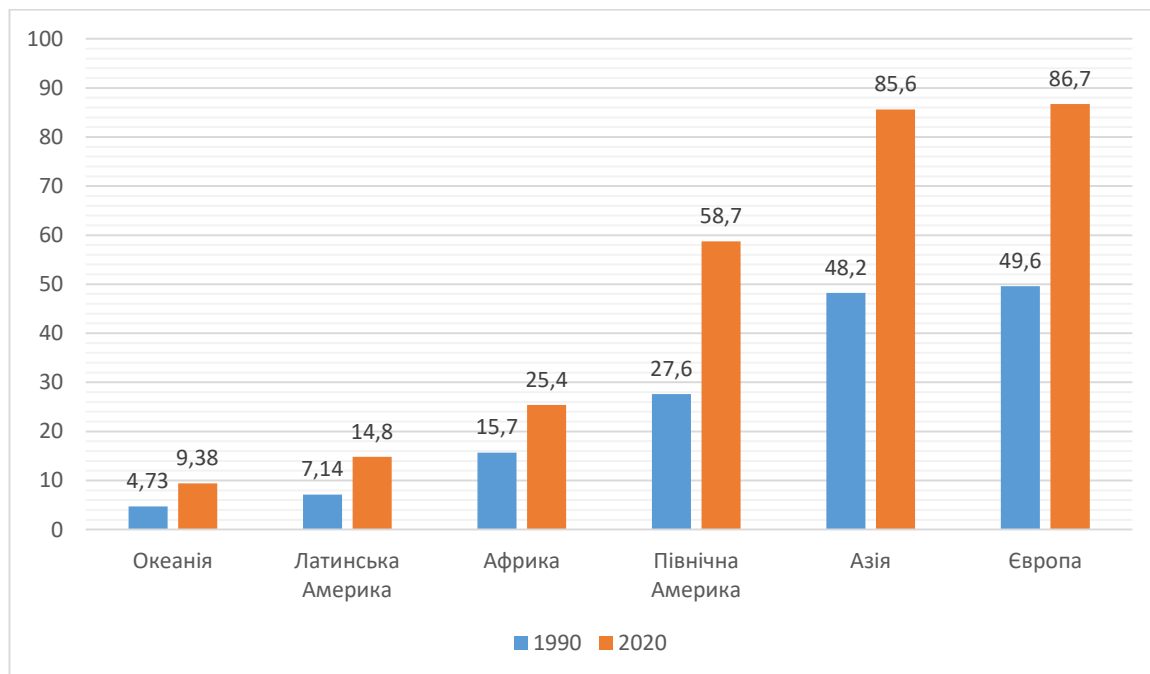

Рис.2.1. Динаміка міжнародних мігрантів за регіонами світу (1990р. та 2020р.)млн.осіб

Джерело: побудовано за [25].

Лідуючі позиції Європи за загальною кількістю мігрантів можна пояснити напруженою політико-економічною ситуацією в країнах, що є географічно близькими до Європи. Зокрема війна в Сирії та російська агресія в Україні суттєво загострила проблему біженців в Європі. Також до найбільш поширених причин сучасної міграційної кризи відносять низький рівень життя в окремих країнах та неефективну політику ЄС у цій сфері.

«На даному етапі розвитку міграційна європейська політика керується кількома європейськими угодами та конвенціями, що були приведені у силу протягом останніх двох десятиріч. До них входять Шенгенські угоди 1985 та 1990 років, Дублінська Конвенція 1990 року, Маастрихтський договір 1992 року та Амстердамський договір 1997 року» [26].

Основоположним принципом та найважливішим досягненням європейських інтеграційних процесів було, є та буде вільне переміщення громадян. Так згідно статті 3 Договору про ЄС передбачається створення «простору свободи, безпеки і справедливості без внутрішніх кордонів, в якому забезпечується свобода пересування людей поряд з відповідними заходами по контролю за зовнішніми кордонами, наданням притулку, імміграцією, а також запобіганню й боротьбі зі злочинністю» [27].

Проте в процесі розвитку міграційних тенденцій досить стійким і масштабним явищем, здатним негативно впливати на соціально-економічні та політичні процеси у багатьох країнах сучасного світу стала нелегальна міграція. Як показує практика через дефіцит консенсусу між урядами країн-учасниць ЄС у багатьох державах збільшується популярність праворадикальних партій, які одностайно налаштовані проти мігрантів. Брак солідарності з питання прийняття уніфікованих правил щодо розв'язання питань із розміщення значного потоку мігрантів спричиняє невдоволення через нерівномірне завантаження національних міграційних служб окремих держав Європи. Як результат, масовий приток мігрантів ставить під загрозу існування Шенгенської угоди, а суперечності між країнами щодо розміщення мігрантів посилюють розбіжності в Європейському Союзі.

«Європейська міграційна криза 2015 року – це явище, що стало гуманітарною катастрофою, яка викликана масовим напливом мігрантів з країн Близького Сходу та Африки до Європи» [28]. Така криза є багатоаспектною, оскільки по-перше, криза є гуманітарною, по-друге, криза проблем контролю за кордоном і по-третє, криза солідарності країн ЄС [29].

Провівши аналіз даного явища, яке має місце і на сьогоднішній день, можна виділити ряд причин (Рис.2.2), що призвели до такої кризи.

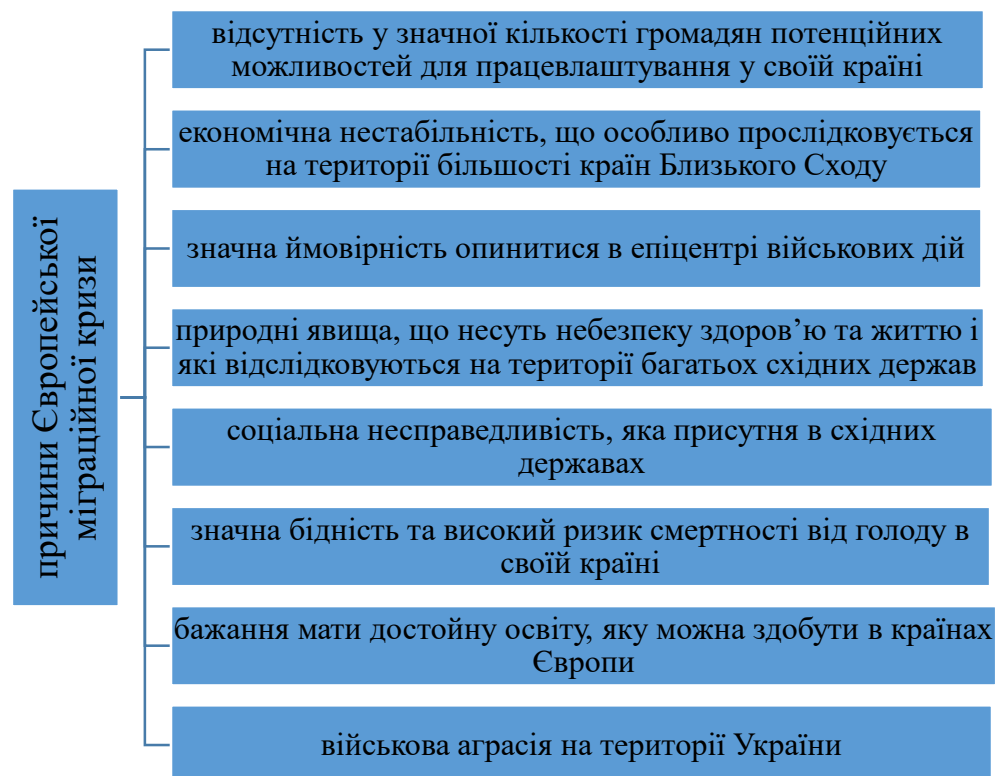

Рис. 2.2. Причини Європейської міграційної кризи

Джерело: побудовано за [30].

Щодо останньої з причин, то результатом російського вторгнення в Україну стало значне поглиблення гуманітарної кризи в Європі з часів Другої світової війни. Через військові дії десятки мільйонів українців змушені були покинути місця постійного проживання. Також близько п'яти мільйонів з них виїхали через західний кордон та отримали тимчасовий притулок.

Як свідчать дані Управління верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), «статус тимчасового захисту у країнах Європи до 3 січня 2023 року

отримали близько 4,9 млн українських біженців. Це близько 1% від населення країн Євросоюзу. Найбільше українців прийняли Польща, Німеччина та Чехія» [31]. Українські біженці в пошуку безпечних умов проживання розподілилися за країнами Європи (Рис.2.3).

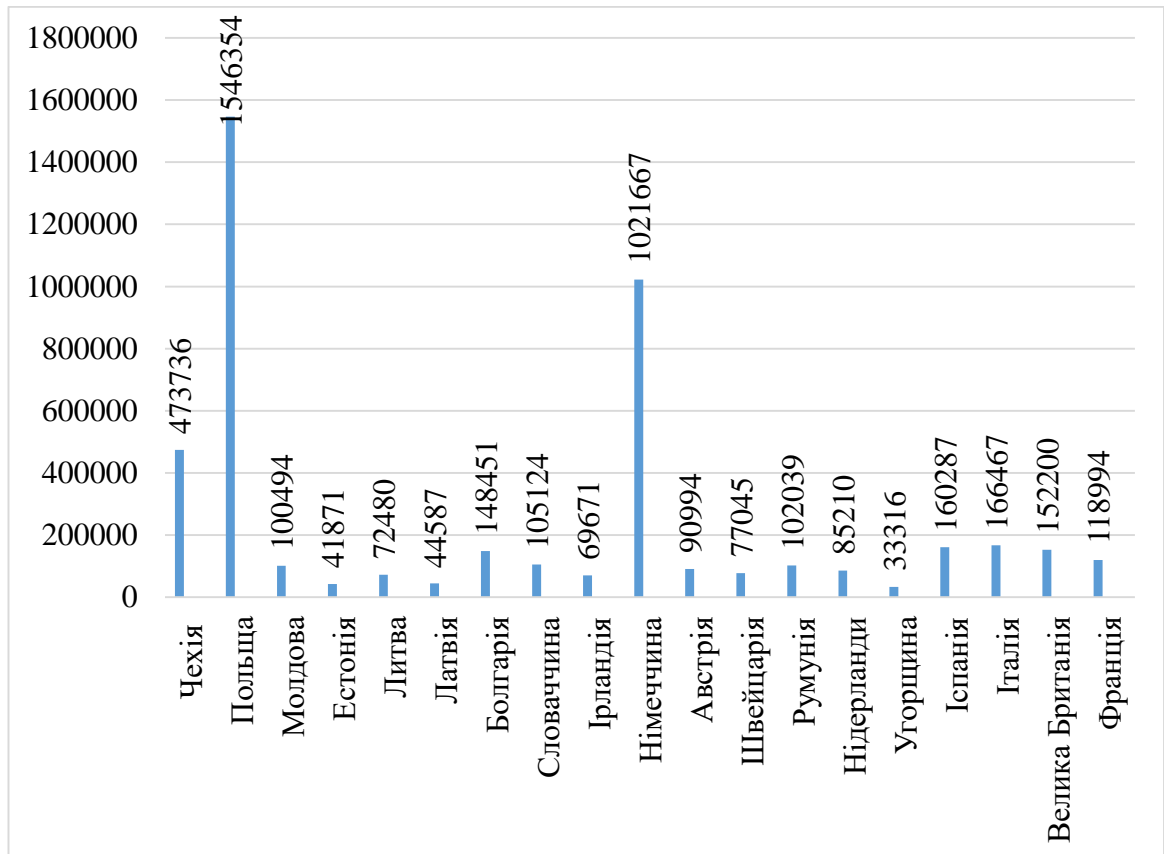

Рис. 2.3. Українські біженці в країнах Європи

Джерело: побудовано за [31].

Зазвичай такі мігранти стають складним вантажем для бюджетів країн, які їх приймають. Для утримання переселенців необхідні чималі видатки на їх адаптацію та нормальне функціонування. Проте у випадку біженців з України це може стати швидше винятком з цього даного правила.

Національний банк України провівши дослідження впливу хвилі біженців з України на країни Євросоюзу, прийшов до висновку, що наші співвітчизники сприяли пожвавленню їх економіки. Так біженці з України стали джерелом нової робочої сили в країнах Європейського Союзу, і поступово стали трудовими мігрантами. Вони активно інтегруються у європейський ринок праці, до того ж

вони здатні швидко адаптуватися до нових умов, шукають роботу та платять податки.

Слід зазначити, що за аналітичними оцінками Frontex (Європейського агентства з охорони зовнішніх кордонів країн-членів Європейського Союзу), в найближчій перспективі міграційний тиск на Європу не спадатиме, а навпаки, продовжить зростати, що насамперед, «зумовлено збільшенням кількості воєнних конфліктів, економічною нестабільністю та масовим безробіттям в багатьох країнах світу» [32].

2.2. Трудова міграція до країн Європи: аналіз причин та наслідків в українському контексті

Однією з найбільших гострих проблем для всієї міграційної системи ЄС є значне зростання кількості біженців та нелегальної міграції.

Всі міграційні потоки біженців та нелегальних мігрантів на практиці розподіляють на чотири так звані зони:

- Східносередземноморський маршрут;
- Західносередземноморський маршрут;
- Західноафриканський маршрут;
- Центральносередземноморський маршрут (див. Рис. 2.4).

Рис. 2.4. Зони світових міграційних потоків та країни походження мігрантів

Джерело: побудовано за [33].

Трудова міграція є поширеною світовою практикою, яка найчастіше обумовлена економічними проблемами конкретного мігранта або ж країни загалом. За останніми даними визначено, що у 2019 році у світі нараховувалось близько 169 млн трудових мігрантів, що складає дві третини (62%) від 272 млн світових мігрантів загалом. Звідси можна зробити висновок, що пошук місця роботи є одним з найпоширеніших мотивів змінити країну походження. Також слід зауважити, що такі оцінки було зроблено ще до COVID-19, який суттєво вплинув на міжнародну трудову міграцію в багатьох державах. «У 2019 році 67% трудових мігрантів проживали в країнах з високим рівнем доходу – приблизно 113,9 млн. Ще 49 млн трудових мігрантів (29%) проживали в країнах із середнім рівнем доходу, а 6,1 млн. (3,6%) знаходились в країнах з низьким рівнем доходу» [26].

Розширення Європейського Союзу в свій час обумовило суттєвий міграційний потік з країн Східної Європи на Захід, насамперед в ті країни, які не впроваджували перехідних обмежень для працевлаштування громадян нових країн-членів. «Негативним є сальдо міграції в таких країнах, як Литва, Латвія, Угорщина, Польща та Словаччина. Сформувалися досить широкі міграційні коридори: з Польщі та країн Балтії до Великобританії та Ірландії; з Румунії та Болгарії до Італії та Іспанії» [34].

Крім цього у 2020 році близько 19 млн європейців знаходилися за межами Європи і базувалися в більшості випадків в Азії та Північній Америці. В період 2010-2020 роки відбулося деяке поетапне збільшення кількості європейських мігрантів до країн Азії та Океанії.

На території Європи такі держави, як Російська Федерація, Україна, Польща та Румунія, є одними з найбільших країн-донорів мігрантів. У 2020 році з майже 11 млн емігрантів з Російської Федерації найбільша частка громадян перебували в Європі. Після Російської Федерації та України (близько 6 млн мігрантів) Польща та Великобританія очолили третє і четверте місце за загальною кількістю європейських емігрантів (4,8 млн та 4,7 млн відповідно). Боснія і Герцеговина отримала найбільшу питому вагу емігрантів у складі населення у

2020 році. Переважна більшість таких мігрантів виїхали під час розпаду колишньої Югославії. Португалія, Болгарія та Румунія це держави, які володіють довгою еміграційною історією і мають значну частку населення, що проживає за кордоном.

Діагностика міграційного процесу як світового явища дозволяє зробити висновок про те, що цей процес не зупиняється. Загалом причинами є системна сукупність таких факторів, як безробіття, політико-соціальна ситуація, глобальна та локальна кризи.

За висновками проведених досліджень Європейського центру політичної стратегії (EPSC) міграція в Європі здебільшого має внутрішньоконтинентальний характер. Це означає, що мігранти переміщуються в межах одного континенту, а саме від регіонів, що характеризуються високими показниками безробіття або низькою зарплатою, до процвітаючих економік з дефіцитом робочої сили.

Таким чином найвищий рівень заробітної плати в країнах прибуття був і залишається основним мотивом трудової міграції. Не менш важливим чинником, який стимулює трудову міграцію в ЄС, є потреба в малокваліфікованій робочій силі. Оскільки відомо, що в трудомістких сферах і в сферах, де не задіяне місцеве населення, іммігранти активно забезпечують нормальний виробничий цикл і заповнюють наявні вакансії. «Часто буває, що при тривалому використанні іноземних працівників залежність від їх роботи в деяких країнах стає настільки великою, що для деяких галузей економіки це неможливо (будівництво, вугілля, машинобудування, послуги тощо)» [35, с. 112-116].

Варто зазначити, що на сьогодні країни Європейського Союзу і надалі залишаються найбільш привабливими для українських трудових мігрантів. Так, за останніми даними державної міграційної служби України, впродовж 2015-2018 років вектор поїздок українських громадян здебільшого стосувався в напрямку ЄС. Згідно з даними моніторингу причинами міграції громадян України були наступні (Рис. 2.5).

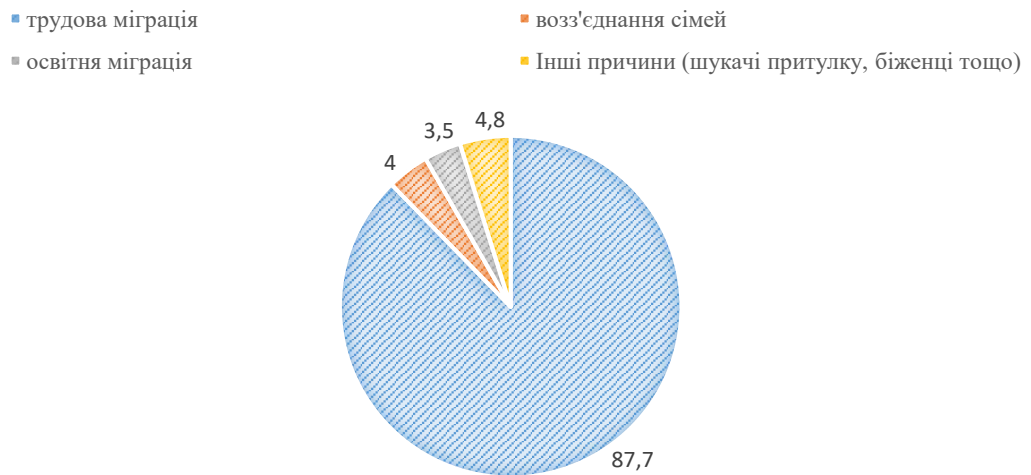

Рис. 2.5. Причини міграції громадян України до країн Європейського Союзу (у %)

Джерело: побудовано за [36].

На сьогоднішній день, українські трудові мігранти, що вимушено покинули місця постійного проживання через повномасштабне вторгнення Росії, хоч і призвели до міграційної кризи на Європейському континенті, але відмінність сучасної кризи полягає в тому, переважна більшість українських біженців це жінки працездатного віку з вищою освітою та їх діти. За такої ситуації, частина українських мігрантів почала працевлаштовуватися, освоюючись на нових місцях проживання, що значно покращувало тенденції виробництва товарів та послуг, а також посилювало конкуренцію на місцевих ринках праці.

Проте, згідно з дослідженням Центрального Європейського банку, певна невідповідність навичок, недостатнє володіння мовами, відсутність закладів догляду за дітьми та проблеми з визнанням кваліфікації можуть становити перешкоди для інтеграції біженців. «До прикладу, німецькі дані про великий приплив біженців, який спостерігався між 2014 і 2016 роками, показують дуже поступову інтеграцію на ринок праці з часом, лише 17% біженців працездатного віку були зайнятими після двох років перебування в країні та менше 50% через п'ять років. Такі показники зайнятості були значно нижчими для жінок (до певної міри відображаючи культурні бар'єри в країнах походження біженців). Очікується, що поєднання географічної та культурної близькості України до

Західної Європи та тимчасового захисту, який ЄС надав українським громадянам, допоможе зменшити гостроту інституційної невідповідності та невідповідності кваліфікації, збільшуючи участь українських біженців у робочій силі в короткостроковій перспективі» [37].

Однак, українці в країнах Європейського Союзу, швидше не тягар, а цінний актив, який сприяє розвитку європейським економікам. Такий висновок можна зробити, ознайомившись із динамікою розмірів сплачених податків та витрат в країнах перебування за даними НБУ (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. Динаміка сплачених податків та здійснених витрат українськими мігрантами за кордоном 2018-2022рр. (млн.дол.США)

Показники	Роки					Відхилення (абс)			
	2018	2019	2020	2021	2022	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Сплачені податки в країні перебування	588	664	565	846	973	+76	-99	+281	+127
Витрати в країнах перебування	2995	3203	2668	3195	3363	+208	-535	+527	+168

Джерело: побудовано за даними НБУ

Таким чином, українські мігранти, в тому числі трудові, здійснюючи витрати в країнах перебування в період 2022 року стимулювали споживчий попит і підтримували економічну активність у той час, коли міжнародна економіка почала заглиблюватися в бік рецесії, тобто в бік зниження ділової активності. Також працевлаштування на нових місцях проживання вплинуло на покращення динаміки виробництва товарів та послуг, а також позитивно вплинуло на розвиток економічної конкуренції та посилило конкуренцію на ринках праці.

За розрахунками Європейського центрального банку, від 25% до 55% українських вимушених мігрантів працевлаштуються або активно шукатимуть

роботу в країнах-реципієнтах. Це суттєво збільшить пропозицію робочої сили ЄС на 0,2-0,8% (на 0,3-1,3 млн осіб).

Вплив українських трудових мігрантів на державні фінанси держав, які їх приймають, також буде позитивним у довгостроковій перспективі. Щонайменше насамперед тому, що активне зростання ВВП ще більше примножить податкові надходження. Подекуди українці вже так би мовити «окупилися» місцевим бюджетам, оскільки компенсували виділені на підтримку біженців державні кошти.

Таким чином, для українських громадян Європейський Союз є найбільш привабливим регіоном в світі для трудової міграції. Пересічний український трудовий мігрант в ЄС це здебільшого короткостроковий, часто сезонний мігрант, який їде за кордон, з метою заробити там кошти і повернутися додому. На жаль, війна внесла суттєві корективи і не дає можливості спрогнозувати поведінку наших громадян після завершення війни з приводу повернення на Батьківщину.

2.3. Європейська міграційна політика: проблеми та перспективи вдосконалення

Вагомим фактором забезпечення національної безпеки держав Європейського Союзу є міграційна політика. В контексті міграційної кризи, яка розгорнулася в 2022 році, багато європейських держав стикнулися з викликами національній та регіональній безпеці. Відсутність виваженого контролю та досить ліберальна політика ЄС щодо мігрантів та біженців призвели до серйозних наслідків в їх соціально-економічному житті. Так, до прикладу нависла загроза розпалювання міжнаціональних конфліктів та терористичних атак, розвитку екстремізму, ускладнення відносин між державами, зростання економічного тиску через надання фінансової допомоги мігрантам. Через широкомасштабне вторгнення Росії в Україну та збройні військові конфлікти в

деяких країнах Близького Сходу та Африки сформувалися міграційні потоки, які направилися в Європу. Зростання масштабів таких потоків привело до чи не найбільшої міграційної кризи на європейському континенті з часів Другої світової війни. З метою подолання наслідків такої кризи та запобігання утворенню подібних кризових явищ в довготривалій перспективі міграційна політика вимагає тотального перегляду та запровадження нових механізмів щодо розв'язання проблем некерованого потоку мігрантів.

Міграційна політика ЄС бере початок свого формування ще в 1975 році паралельно із формуванням міжурядової групи ТРЕВІ (TREEVI – *Terrorisme, Radicalisme, Extremisme et Violence Internationale*). «Діяльність групи, яка складалася з міністрів внутрішніх справ держав-членів ЄС, була спрямована на боротьбу з тероризмом, прикордонний контроль, регулювання імміграційних потоків, запобігання нелегального транспортування та торгівлі наркотиками» [38, с. 751–777]. Характерні риси діяльності міжурядової групи визначалися положеннями Єдиного Європейського акту (ЄЕА) 1986 року та Політичною декларацією.

В період з 1985 по 1990 роки групою держав-членів Європейського Союзу були підписані так звані Шенгенські угоди, якими декларувалася свобода пересування без обмежень. Проте такий документ не прописував чіткого розподілу компетенції між інституціями Європейського Союзу та державами, що вносило проблеми в процес співробітництва в міграційній сфері.

З метою усунення таких суперечностей, а також для того щоб запобігти некерованій міграції в подальшому було підписано та ратифіковано Амстердамський договір (за яким інституції ЄС мали право приймати нормативні акти в міграційній сфері, що є обов'язкові до виконання всіма країнами-членами Європейського Союзу) та Лісабонський договір (який покликаний сприяти подальшому розширенню повноважень інститутів ЄС в сфері міграційної політики).

Аналіз ситуації в міграційній сфері Європейського Союзу дає можливість виділити основні принципи міграційної політики ЄС (Рис. 2.6).

Рис. 2.6. Основні принципи міграційної політики ЄС

В 2015–2016 роках на території Європейського Союзу спостерігається масштабна міграційна криза спричинена масовим наплив мігрантів з країн Африки та Близького Сходу. З ціллю подолання такої кризи в 2015 році Європейською комісією було розроблено сукупність заходів спрямованих на покращення міграційної політики ЄС. Зокрема було прийнято рішення щодо посилення присутності Європейського Союзу у світі, підсилене Планом дій щодо боротьби з контрабандою мігрантів на 2015–2020 роки.

Проте, будь які заходи що мали на меті убезпечити Європу від міграційних криз не дали ефекту, і на початку 2022 року ЄС накрила нова міграційна криза, що за масштабами значно перевищила попередню міграційну кризу. Основною причиною зростання потоку мігрантів стала російсько-українська війна. Так станом на початок грудня 2022 року загальна кількість українських біженців, зареєстрованих для тимчасового захисту в Європі, склала 4,8 млн. осіб.

Таким чином, Європейський Союз зіткнувся з беспрецедентними проблемами. Такими проблемами зокрема є:

1. збільшення масштабів неконтрольованої міграції;

2. безпекова загроза через ймовірне зростання організованої злочинності (оскільки переважна більшість злочинів, які фіксуються в країнах Європи, здійснюють саме мігранти);

3. суперечки між державами, які виступають за обмеження доступу для мігрантів та державами, які приймають і готові надалі приймати;

4. недієздатний механізм розподілу мігрантів з країн які є «первинними європейськими точками» з прийому мігрантів;

5. негативний вплив біженців та мігрантів на культурне життя країн Європейського Союзу (зникнення міжкультурних кордонів між представниками різних національностей здатний привести до втрати європейських культурних цінностей);

6. незаконний механізм «відтіснення» мігрантів на балканському маршруті, який застосовується владою Угорщини, Хорватії, Греції та Болгарії.

Подолання вищезазначених проблем, країнам Європи необхідна злагоджена міграційна політика, спрямована на посилення безпеки на зменшення негативних наслідків. Тому, першочерговою метою державних органів влади європейських країн має бути підвищення керованості будь яких міграційних потоків. Міграційні служби кожної європейської держави мають виконувати наступні завдання:

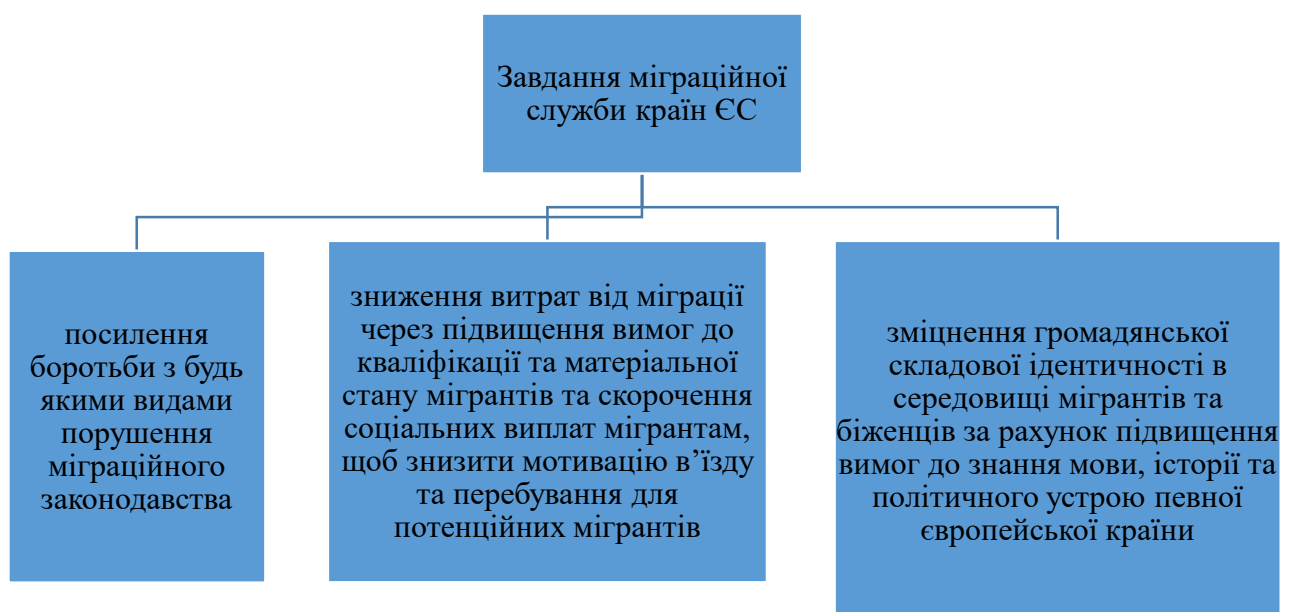

Рис. 2.7. Завдання міграційних служб країн ЄС

Головним питанням міграційної проблеми, з яким стикаються різною мірою практично всі європейські держави, заключається в тому, як відшукати відповідний дієвий механізм. Адже, з одного боку, не вводячи обмежень (правил) означатиме приречення держави на те, щоб постійно пожинати наслідки міграції. А з іншого боку, якщо ж обирається ціль усвідомлено приймати мігрантів, в тому числі трудових, то тоді не обійтися без оцінки потреб, до слова, ринку праці. Виважена міграційна політика здатна позитивно вирішити проблему дефіциту робочої сили, який буде лише посилюватися. На практиці у довгостроковій перспективі демографічні зміни в Європі тільки збільшать потребу в залученні робочих рук з-за кордону.

Для вирішення цих та інших міграційних проблем рекомендовано реалізувати систему наступних заходів (Рис. 2.8).

- уніфікація міграційного законодавства ЄС та законодавства держав, що входять до його складу;

- додаткова матеріальна допомога в захисті кордонів країнам Західних Балкан;

- вдосконалення співпраці з країнами донорами мігрантів заради стримування їх громадян на батьківщині;

- надання реальної допомоги країнам, з яких прибувають мігранти, зокрема допомоги для вирішення кризових явищ;

- сприяння мігрантам у пошуку житла, працевлаштуванні, отриманні освітніх та медичних послуг.

Рис. 2.8. Основні рекомендації щодо вирішення міграційних проблем в ЄС

Не дивлячись на те, що Європейський Союз є досить впливовим міжнародним угрупованням, власними силами досягти довгострокових

результатів у легалізації та обмеженні міграційних потоків не вдалося. Саме тому ЄС повинен звернути особливу увагу на співробітництво з іншими країнами для досягнення спільної мети. Так, насамперед варто розробити тісну взаємодію з Турецькою Республікою, оскільки саме через неї йде чи не найбільший потік мігрантів до ЄС. Крім цього, можна активізувати співпрацю з рядом північно-африканських держав, з метою стримування руху мігрантів на своїй території, та здійснювали допомогу у протидії у незаконній імміграції до ЄС.

Таким чином, розглядаючи міграцію з боку ЄС як домінуючий фактор соціально-економічного розвитку країн-членів інтеграційного об'єднання, доцільно намагатися контролювати її та обґрунтовано обмежувати. Особливо в тих випадках, коли вона наносить шкоди трудовим правам громадянам Європейського Союзу.

Вдосконалення політики ЄС щодо проблем регулювання міграційних процесів має відповідати тим викликам, які йдуть з боку глобальних соціально-економічних процесів, закладаючи при цьому в якості основоположного принципу ЄС вільне переміщення робочої сили.

Такі обставини вимагають нових підходів до вдосконалення в сфері міграційної діяльності, орієнтованих в основному на стримуванні міграції в країнах-донорах та переміщення напряму міграційних потоків з ЄС до інших районів світу. На сьогодні міграція є політично вибухонебезпечною та викликає ряд розбіжностей в Європейському Союзі. Тобто більше, ніж коли небуть, необхідні новаторські форми дискусій, де особистий досвід та наукові показники можуть поєднатися та стимулювати співпрацю між різними зацікавленими сторонами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Напевно слід сприймати за правило той факт, що прагнення людини до зміни місця проживання, роботи або пошук гідних умов проживання та праці стануть аксіомами в сучасних умовах, головними людськими інстинктами. Тому міграцію варто визнати невід'ємною та важливою складовою розвитку сучасного суспільства.

Дослідження сучасних міграційних тенденцій, що склалися, пошук способів та напрямів формування міграційної політики дає можливість зробити наступні висновки та окреслити пропозиції.

В ході проведеного дослідження доведено, що міграція населення це механічний рух людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди, або ж на більш-менш тривалий час чи з регулярним поверненням до нього. Такі процеси відбувалися і раніше, так чи інакше впливаючи на розвиток людства.

В залежності від того, перетинаються кордони країни чи ні, розрізняють внутрішню та зовнішню міграцію. Внутрішня міграція призводить до руху населення між регіонами країни або між містом і сільською місцевістю, без змін чисельності та складу населення держави, тобто рівень населення залишається сталим. На відміну від внутрішньої, зовнішня міграція впливає на населення держави, збільшуючи чи відповідно зменшуючи кількість людей, які іммігрували або покинули державу.

Доведено, що якщо у глобальному масштабі переміщення людських потоків сприймається зазвичай позитивно, то стосовно локальних регіонів, окремих держав чи етнічних груп міграційна діяльність досить часто супроводжується деструктивним впливом. До таких проявів можна віднести: зміну ландшафтів, деградацію клімату, забруднення атмосфери і гідросфери, занепад або знищення народів і культур. Через ці та інші питання міжнародна міграція та пов'язані з нею безпекові виклики потребують належного вивчення, оскільки некеровані,

необґрунтовані й адекватно не пояснені суспільні процеси несуть у собі виклики і загрози для суспільства та планети вцілому.

Згідно з даними Організації Об'єднаних Націй, кількість міжнародних мігрантів у всьому світі зросла за дев'ятнадцять років у період з 2000 по 2019 рік, досягнувши 272 млн. осіб у 2019 році. У 2000 році було 173 млн. осіб, у 2005 – 191 млн. осіб, у 2010 – 220 млн. осіб, у 2015 – 248 млн. осіб.

Вивчення міграційних тенденцій у європейському масштабі, усвідомлення того, чим керуються громадяни різних країн (в тому числі і з України) залишати свої місця проживання, які наслідки у коротко- та довгостроковому періоді чекають нас і як на країну імміграції, і як на країну еміграції, повинні стати основою формування внутрішньої та зовнішньої міграційної політики.

Військові дії, революції, переслідування за політичними й релігійними мотивами, міжетнічні та расові конфлікти спонукають людей покидати місця проживання й шукати прихистку. Також важливими причинами міграції можуть бути природні та техногенні катастрофи, а саме: землетруси, пожежі, повені, тайфуни, аварії на АЕС, виверження вулканів, що спричиняють до значних людських жертв, руйнувань і змін звичного способу життя. Рух значних мас людей бувають викликані рішеннями, ухваленими урядами. Як свідчать історичні факти, примусові переміщення цілих народів у Радянському Союзі та Китаї мали місце в ХХ столітті.

В сьогоденних умовах міграційні процеси також можуть виникати через загострення політичних та економічних проблем, що примушують населення до таких радикальних кроків, як зміна місця проживання. За даних обставин у країнах імміграції, мігрант часто піддаються безконтрольній експлуатації з боку недобросовісних роботодавців, нелегально працюючи виконують некваліфіковану роботу та інколи стають жертвами торгівлі людьми. Крім цього значний потік мігрантів до певної держави сприяє зниженню загальному рівню оплати праці та зменшує кількість вільних робочих місць.

Також зазнають шкоди і країни еміграції, адже виїжджають здебільшого молоді, креативні, амбітні особи, найбільш енергійні члени суспільства, що

значно знижує перспективи країни щодо подальшого успішного соціально-економічного розвитку.

Проте, в світі поширеною залишається думка про те, що міграційні процеси можуть сприйматися «нормально» так як реально існує нерівномірність розміщення людей та потенційних можливостей в світовому господарстві, а вільна трудова міграція це запорука ефективного використання такого фактора виробництва як праця.

Глобалізація в сучасних умовах стала в контексті міжнародної міграції новим стимулом та першоджерелом появи новітніх форм руху людей. В свою чергу всеосяжність глобалізації розширює міжнародні міграційні процеси, які долучають у взаємодію велику кількість населення. Також до міграції підштовхує значне різноманіття і різновекторність інтересів учасників глобалізації. Варто зазначити, що глобалізація бере початок з економічної площини, а на сьогоднішній день значно поглиблює міжнаціональні взаємозв'язки і посилює міграційні прагнення. Вона дедалі більше охоплює соціально-політичну сферу, занурюється в культурні та ідеологічні поняття. Тому міжнародну міграцію слід сприймати як інтегральний наслідок глобальних трансформацій.

Натомість процеси міграційні є також проявом глобалізації, і з одного боку можуть їй сприяти, з іншого – перешкоджати. Механізм такого впливу реалізується через взаємодію таких потоків через кордон як інформація, капітал, товари та мігранти. Їх взаємодія утворює симбіоз, цілісність глобального світу, в якому прослідковується глобалізація ринку праці поруч з глобалізацією товарних та капітальних ринків.

Міжнародна міграція робочої сили, як форма міжнародних економічних відносин, трансформується на складову системи забезпечення єдиного світового ринку. Такий вид міграції набуває форми засобу адаптації до змін, зумовлених іншими потоками. Трудові мігранти являються важливим активом, направленим на укомплектування вільних робочих місць. Разом з тим, міграція робочої сили найбільш яскраво демонструє протиріччя і виклики явища глобалізації. Окрім

того якщо грошові і товарні потоки позитивно сприймаються володарями економічної потужності та істеблішментом, то імміграція й культурні особливості мігрантів сприймаються як потенційні загрози національній безпеці, і влада намагається в будь який спосіб їх обмежити.

Глобалізаційні процеси впливають на міграцію як кількісно, так і якісно. Щодо кількісного впливу, то масштабність міжнародної міграції робочої сили збільшується і далі продовжиться така ж тенденція. При цьому безпосередній вплив глобалізації проявлятиметься в розширенні числа країн донорів мігрантів та зростанні кількості висококваліфікованих мігрантів.

Поруч з цим глобалізація суттєво змінила та продовжує зберігати таку ж тенденцію щодо видів та форм міграції. Вона посилює невизначеність за багатьма параметрами визначення міграції: відстані, часу та задоволення потреб мігрантів. До сучасних форм міграції належать інтелектуальна та студентська.

Одним із важливих наслідків глобалізації є те, що міграція стає все більш політичною. Базою проблемного поля політичності міграційних процесів є багатоаспектність і конфліктність як політичної, так і міграційної сфер, і подальша перспектива вирішення міграційних питань знаходиться на перетині різногалузевих сфер, поміж яких одним з найважливіших напрямів є спільне вирішення політико-економічних проблем.

Розвиток глобалізаційних процесів формує та посилює політичні взаємозв'язки поміж міграцією та політико-правовими режимами окремих держав походження та приймання мігрантів, і також політичними системами міжнародного та глобального рівнів. В даному контексті міжнародна міграція може відігравати пасивну та активну роль як в країні імміграції так і еміграції. Тому реалізація політичності міжнародної міграції протікає в складному і суперечливому багатосуб'єктному та багатооб'єктному середовищі.

Як свідчать результати дослідження переважна більшість міжнародних мігрантів зупиняється в державах, які можуть надати найбільш сприятливі можливості для мігрантів та їх сімей. Так станом на 2020 рік 65% з числа всіх міжнародних мігрантів у світі (182 млн.) обрали місце проживання в країнах з

високим рівнем доходу. Натомість 31% мігрантів (86 млн.) зупинились в країнах з середнім або рівнем доходу вище середнього, а країни з низьким рівнем доходу прийняли лише 4% міжнародних мігрантів (12 млн.) або 4% від загальної кількості міжнародних мігрантів. Потужне зростання чисельності мігрантів в державах з високим рівнем доходу частково пояснюється попитом на трудових мігрантів. Натомість держави що мають низький і середній рівень доходу приймають людей здебільшого через такі причини як: конфлікти, переслідування, насильство чи порушення прав людини.

Європа була і залишається чи не найбільш привабливим, з точки зору регіонального розподілу, місцем проживання міжнародних мігрантів. Так, у 2020 році вона прийняла 87 млн. мігрантів, Північна Америка – майже 59 млн., Північна Африка та Західна Азія – майже 50 млн. мігрантів.

В Європі, іммігранти намагаються розміститися на тих територіях, де ринки праці збільшуються, а інфраструктура для гідного життя є сприятливішою. Тому у 2015 році близько 61,3% іммігрантів, які не є членами Європейського Союзу, проживали у містах, майже чверть (24,7%) у міській місцевості і лише 13,9% у сільській місцевості.

Запеклі конфлікти або нестабільність у таких державах, як Сомалі, Ірак і Афганістан, політична криза в Північній Африці та на Близькому Сході ведуть до того, що чисельність мігрантів у регіонах світу постійно збільшується. Основними країнами-постачальниками мігрантів у 2020 р. були зокрема такі, як М'янма, Ірак, Пакистан, Сомалі, Бангладеш і Демократична Республіка Конго тощо.

Здійснюючи дослідження, також варто зазначити, що на сьогоднішній день додалася ще й проблема з біженцями не лише з країн Африки та Близького Сходу, а також з України. З моменту коли росія почала повномасштабне вторгнення в Україну, за даними ООН, станом на 1.06.2022 р. Україну залишили понад 6,9 мільйона біженців. Польща прийняла 3 690 096 біженців, Румунія – 587 219 біженців, Угорщина – 654 664 особи, Молдова – 483 306 осіб, Словаччина – 466 264 осіб. Це далеко не перший випадок, коли країни ЄС стикаються з

біженцями. Слід пригадати, як 2021 р. відбулася міграційна криза на білорусько-польському кордоні між Білоруссю та ЄС, зумовлена організованим переміщенням мігрантів з Іраку, Сирії, Ємену, Афганістану та Близького Сходу.

Проте, сучасна міграційна криза в ЄС через війну в Україні характеризується географічною близькістю до ЄС та значною чисельністю біженців, які іммігрують до союзу. Міграція спричиняє вплив на вимоги щодо облаштування міської інфраструктури як у місці походження, так і в місці призначення. Трансформація споживчого попиту відбувається у сфері житла, , виробництва електроенергії, магазинів, доріг, лікарень, парків, розваг, шкіл, громадського транспорту, поліції, телефонів та зайнятості тощо. Через недостатність міської інфраструктури посилюється тиск. В свою чергу, швидке збільшення населення призводить до того, що біженцям доводиться співіснувати з недостатньою інфраструктурою, а містам – керувати відсутністю міського планування.

Не дивлячись на всі намагання нормативно та інституційно вирішити міграційні питання та знайти рішення щодо зупинки нелегальної міграції, дедалі частішають випадки появи деструктивних явищ у економічній, суспільній, культурній, політичній сферах життя держав-членів ЄС.

До слова в першу чергу варто звернути увагу на виклики, що несе нелегальна міграція. Серед таких зокрема варто виділити загрозу життю громадян Європейського континенту. За результатами дослідження визначено, що такі загрози пов'язані насамперед зі зростанням рівня злочинності, адже більшість злочинів на території ЄС скоюються саме мігрантами. На тлі зростання злочинності широкого розповсюдження набуває поява організованих об'єднань. Саме діяльність такої кримінальної мережі сприяє формуванню незаконного бізнесу щодо нелегального перевезення мігрантів з третіх країн, торгівлі людьми та інших дестабілізуючих явищ. Крім цього безконтрольний потік нелегальних мігрантів часто стає поштовхом до соціального розшарування, зростання до екстремізму та тероризму.

Доведено також, що характерного негативного впливу зазнає і культурне життя, через появу закритих етнічних груп, тобто представників угруповань, що прибули з третіх країн, розвиток ісламу за рахунок притоку мусульманських громадян. Поява такого культурного розпорощення призводить до негативних наслідків для європейського співтовариства, а саме:

- утворення прихованих конфліктів, які з часом можуть перерости в міжетнічні конфлікти;
- поетапна втрата європейських культурних цінностей через потужне стирання міжкультурних меж між представниками різних націй.

В середині Європейського Союзу на жаль кризові явища набирають обертів. По-перше, деякі країни (які формують зовнішні кордони ЄС) зупиняють реєстрацію через неспроможність прийняти певну кількість мігрантів. По-друге, спірним питанням для країн було питання пов'язане з розподілу квот, оскільки не всіх задовольняла система введення таких квот.

Внаслідок міграційної діяльності та намагань відрегулювати її в правовому полі, виникла нова проблема («замкнене коло»). Суть проблеми полягає в тому, що з одного боку відбувається протидія імміграційним потокам, а з іншого необхідність дотримання декларованих принципів щодо захисту прав мігрантів, боротьби з бідністю тощо. В даному контексті якщо пріоритетним напрямом є дотримання принципів захисту прав людини, то будь яка діяльність урядів країн не має бути спрямована на депортацію мігрантів, позбавлення їх можливості возз'єднання з сім'єю і т.д.

Варто зазначити, що для розв'язання даних проблем необхідно застосовувати широкий підхід. Тобто владним органам країн ЄС доцільно не обмежуватися тільки питаннями внутрішніх справ та кордонів, візовою політикою, але й працювати в сфері працевлаштування, адаптації мігрантів. Такий підхід виправдовує себе у тих випадках коли розрахований на довготривалу перспективу в галузі міграційної політики.

Розраховуючи на довготривалу перспективу вдосконалення європейської міграційної політики слід здійснювати з охопленням різних сфер життя, зокрема

суспільної, політичної та культурної. Розпочинати роботу звісно доцільно із працевлаштування, де необхідним є розширення кількості робочих місць, в першу чергу для мігрантів з невисокими кваліфікаційними вимогами. Щодо освіти, то варто збільшити систему курсів, навчальних закладів для мігрантів, з розрахунком на те, що такі заходи допоможуть їм адаптуватися до нових реалій в європейському просторі. Працюючи в рамках соціальної сфери слід створити доступ до медичних послуг та психологічної допомоги. В свою чергу, фінансова сфера може передбачати вироблення такого механізму матеріальної допомоги, який здатний з одного боку підтримувати нормальні умови життя, а з іншого – сприяв би пошуку роботи.

Не дивлячись на те, що Європейський Союз є важливим інтеграційним угрупованням, самотійно впоратися з проблемами легалізації та стримування міграційних потоків до сьогоднішнього дня йому не під силу. Саме через те, в ЄС доцільно звернути увагу на співробітництво з іншими країнами для реалізації спільної мети. В даному контексті потрібно наладити взаємодію з північно-африканськими країнами та Туреччиною, так як саме через них проходить найбільший міграційний потік. Варіантом такої співпраці може бути стримування біженців на власній території, а також допомога у протидії щодо незаконної імміграції до ЄС.

З огляду на те, щоб запропоновані в роботі заходи допомогли вирішити поставлені завдання, необхідно більше уваги приділяти усуненню причин, що змушують мігрантів до прийняття рішення щодо еміграції. За таких обставин важливою є співробітництво з країнами походження мігрантів та надання їм необхідної допомоги для боротьби з проблемними явищами всередині держави. З метою акумулювання таких коштів до відповідного спецфонду варто пам'ятати, що така діяльність може принести серйозні розбіжності серед країн Європейського Союзу.

Також реалізація міграційної політики ЄС частково є реальною потребою заради вирішення демографічного питання в державах-членах. Напротязі більше двадцяти років відбувається формування сталого механізму керування

міграційною діяльністю, проте станом на сьогодні існують певні недоліки організаційного та правового характеру, незлагодженість між діями держав в пошуку консенсусного рішення з міграційного регулювання, що впливає на єдність Європейського Союзу як демократичного проекту. Тому міграційна діяльність потребує реформування, вдосконалення та запровадження новітніх підходів до вирішення проблем нелегальної міграції.

За результатами дослідження можна виокремити такі пріоритетні шляхи подальшого розвитку як:

- формування єдиної системи притулку на рівні Європейського Союзу;
- максимізація допомоги тим державам-членам, які мають чи не найбільші негативні наслідки від міграційних потоків;
- гарантія та посилення охорони зовнішніх рубежів Європейського Союзу та боротьба зі злочинними організаціями, які займаються нелегальним перевезенням мігрантів у країни Європи.

Таким чином, справжнім викликом для європейської міграційної політики виявилася міграційна криза. Розвиток подій продемонстрував необхідність комплексно та виважено підходити до вирішення такого роду проблем у майбутньому. Також серед іншого міграційна політика має обов'язково враховувати вплив історичних, політичних, культурних та етнічних чинників.

Для покращення міграційної політики структурам Євросоюзу запропоновано посилити законодавство в частині відповідальності для нових іммігрантів, а також для тих, хто вчинив певне правопорушення в межах ЄС. Інтеграція може бути важливим елементом нової міграційної реальності, але в дещо іншій формі. Тобто має бути розроблена чітка концепція, щодо забезпечення гармонійних взаємин між місцевим населенням держав-членів та біженцями (мігрантами). Розбудова нового діалогу між країнами ЄС та третіми країнами, на основі компромісу та рівносильності сторін, також має стати базою у врегулюванні політичної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка А.А. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів в Україні: дисерт.: Харків, 2002. 182с.
2. Танчин І.З. Соціологія: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 351с.
3. Малиновська О.А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями. К. : НАДУ, 2004. 235с.
4. Українське суспільство: міграційний вимір (Національна доповідь) Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. К., 2018. 396 с
5. Географічна енциклопедія України: в 3 томах / [Відп. ред. О. М. Маринич]. К.: «Українська радянська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1990. 480 с.
6. Білошицький С. Сучасна міжнародна міграція як політична проблема та об'єкт політичної науки. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. 2015 / 4 (78) с. 143
7. Іноземцев В. Імміграція: нова проблема нового століття. *Соціологічні дослідження*. 2003. № 4. С. 64 - 72.
8. Ровенчак О. Значення, функції та роль міжнародної міграції. Соціальні технології. *Актуальні проблеми: теорія та практика*. 2007. Вип. 33–34. С. 94–122.
9. Відмінність імміграції та еміграції. URL: <https://migrant.biz.ua/dovidkova/emigracia/immihratsiia-j-emihratsiia.html> (дата звернення: 22.01.2023)
10. Макознак Е. Міжнародна класифікація категорій мігрантів. Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць. 2002. Випуск 5. 516 с.
11. International Organization for Migration. URL: <https://www.iom.int/key-migration-terms> (дата звернення: 28.01.2023)
12. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. *Політичний менеджмент*. 2006. № 2. С. 127-139

13. Волоско Я. О. Передумови та джерела виникнення міжнародної трудової міграції в епоху глобалізації. *Митна справа. Науково-аналітичний журнал*. 2014. Спец. випуск. С. 228–235
14. Надточій А.О. Причини зовнішньої трудової міграції та оцінка її наслідків для економіки України. *Теорія та практика державного управління*. 2019. № 1. С. 106-113.
15. Чорна В.О. Динаміка міграції в Україні: соціологічний аналіз. *Наукові праці*. Серія: Соціологія. 2015. Т. 258. Вип.246. с. 175-180
16. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навч. посіб. Кіровоград: КНТУ, Поліграф-Сервіс, 2013. 640 с
17. Шекета Є. Ю. Проблемні аспекти трудової міграції в Україні та шляхи їх вирішення. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка*. 2011. Випуск VIII. С. 245. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11680/1/%D0%A8%D0%B5%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%B0%20%D0%84.%D0%AE.%20%D0%A1.245-249.pdf> (дата звернення: 8.02.2023)
18. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. №1. 2021. С. 276-281.
19. Грущинська Н.М. Економічна дипломатія в сучасних геоекономічних процесах формування світового порядку. *Академічний огляд*. 2014. № 2. С. 110–116.
20. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. К.: НІСД, 2018. 472 с.
21. Міжнародна організація праці (МОП). URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour> (дата звернення: 20.02.2023)
22. Алєгіковський І., Іонцев В. Нелегальна імміграція у суспільно-політичному дискурсі / Міжнародна міграція: економіка і політика. 2006. Вип. 18. С. 28-50.

23. Андрейко В. І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. Науковий вісник Ужгородського університету. 2019. Серія: Історія 2 (41). С. 134–142. URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/185419>. (дата звернення: 7.03.2023)
24. Зень О. М., Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі: монографія. Рівне. 2009. С. 476. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/15964>. (дата звернення: 8.03.2023)
25. McAuliffe M., Triandafyllidou A. World Migration Report 2022. International Organization for Migration (IOM), Geneva. 2021. URL: <file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8F/Downloads/WMR-2022.pdf>. (дата звернення: 19.03.2023)
26. Вишневська А.М., Петренко К.В. Вплив глобалізації на міграційні процеси у світі та Європі. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. № 23. 2022. С. 34-39
27. Андрейко В.І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*. Випуск 2(41). 2019. С. 134-142
28. Міграційна криза загрожує розколом Євросоюзу. URL: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1401504-migracijna-krizazagrozhuerozkolom-evrosoyuzu> (дата звернення: 28.04.2023)
29. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД, 2018. 472 с
30. Пак Н. Неконтрольована міграція як загроза безпеці країн Європейського Союзу. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2016. С. 30–32
31. Українські мігранти підіймають економіку Європи. Що буде з Україною без них? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/> (дата звернення: 30.04.2023)
32. Бернд Рігерт (2022) Що зміниться у міграційній політиці ЄС в 2023 році. URL: <https://www.dw.com/uk/so-zminitsa-u-migracijnij-politici-es-v-2023-roci/a-64220445> (дата звернення: 5.05.2023)

33. Дмитрук Б.П., Светлова Н.М. Світові міграційні процеси: мотивація, види й наслідки для країн виїзду та приймаючих країн. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент. №1. 2016. С. 24.

34. Koikkalainen S. Free Movement in Europe: Past and Present. URL: <http://www.migrationpolicy.org/article/free-movement-europe-past-and-present>. (дата звернення: 20.05.2023)

35. Малиновська О. Основні засади міграційної політики України та майбутні сценарії розвитку. К.: НІДС, 2018 р. 83 с.

36. Migration profile. URL: [file:///C:/Users/Olya/Downloads/mp_ukraine_2019_online%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Olya/Downloads/mp_ukraine_2019_online%20(1).pdf) (дата звернення: 25.05.2023)

37. Вплив потоку українських біженців на робочу силу єврозони. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202204_03~c9ddc08308.en.html (дата звернення: 28.05.2023)

38. Huysmans J. The European Union and the Securitization of Migration. Journal of Common Market Studies. 2000. Vol. 38. No 5. Pp. 751–777

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Міжнародні міграційні стандарти

№	Рік	Документ	Короткий зміст
1.	1948 р.	Загальна декларація прав людини	Кожна людина має право на вільне пересування і вибір місця проживання в межах своєї держави, а також може залишити будь-яку країну, включаючи власну, і повернутися до своєї країни. Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань у інших країнах і користуватися цим притулком.
2.	1950 р.	Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод	Врегулювання проблем з арештом або затриманням мігрантів, судовим захистом їх прав.
3.	1951 р.	Конвенція ООН про статус біженців	Застосування принципу невислання – заборона видворення чи примусового повернення іноземця до країни, де існує загроза його життю або свободі. Гарантування свободи віросповідання, права давати дітям релігійне виховання, право звертатися до суду, отримувати початкову освіту, державну допомогу тощо.
4.	1951 р.	Паризька угода про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі	Гарантії свободи пересування робочої сили.
5.	1957 р.	Римські договори щодо утворення ЄС з атомної енергії та ЄЕС	Гарантії свободи пересування постійних, сезонних прикордонних робітників, а також осіб, що працюють не за наймом.
6.	1959 р.	Європейська угода про скасування віз для біженців	Відміна віз для біженців, що законно проживають на території однієї з країн-підписантів Угоди
7.	1965 р.	Конвенція ООН про заборону всіх форм расової дискримінації	Заборона дискримінації на основі раси, кольору шкіри, громадянського чи етнічного походження.
8.	1966 р.	Європейська соціальна хартія	Гарантування соціальних прав незалежно від раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних переконань, національного та соціального походження.
9.	1966 р.	Міжнародний пакт про громадянські та політичні права	Заборона нерівноправності між громадянами та іноземцями, які проживають в тій чи іншій країні, за винятком деяких політичних прав (виборче право, державна служба). Положення проти рабської та примусової праці, безпідставних арештів чи затримань, на забезпечення доступу до правосуддя.
10.	1966 р.	Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права	Зобов'язання держави створювати для всіх її мешканців, незалежно від їхнього громадянства, належних умов праці та проживання, охорони здоров'я, реалізації культурних прав.
11.	1967 р.	Декларація про територіальний притулок	Право надавати притулок будь-якій особі, яка стає жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, громадянства, приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань.
12.	1977 р.	Європейська конвенція про правовий статус працівників-мігрантів	Гарантування рівності прав власних громадян та іноземців, які є громадянами країн-підписантів Конвенції.
13.	1979 р.	Конвенція проти всіх форм дискримінації жінок	Захист прав жінок проти усіх форм дискримінації, особливо актуально за умов фемінізації міграційних процесів.
14.	1980 р.	Європейська угода про передачу	Створення законних підстав для перебування біженців на території інших держав.

Продовження додатка А

№	Рік	Документ	Короткий зміст
		відповідальності щодо біженців	
15.	1984 р.	Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведінки або покарання	Заборона висилання особи в країни, де їй можуть загрозувати тортури.
16.	1989 р.	Конвенція про права дитини	Гарантування того, що кожна дитина, яка перебуває на території, що підпадає під юрисдикцію тої чи іншої держави, має право на ім'я та громадянство. Захист права дитини на піклування обох батьків (особливо важливо, якщо один з батьків не має легального статусу в державі), на доступ до освіти незалежно від правового статусу.
17.	1990 р.	Конвенція про захист прав усіх працівників-мігрантів та членів їх сімей	Гарантії мінімальних прав для всіх мігрантів. Зобов'язання держав-підписантів регулювати міграційні процеси та співпрацювати на міжнародній арені.
18.	1990 р.	Конвенція про застосування Шенгенської угоди	Послаблення прикордонного контролю. Заходи боротьби з неконтрольованою міграцією.
19.	1992 р.	Конвенція про участь іноземців у громадському житті на місцевому рівні	Гарантування участі іноземних громадян у громадському житті на місцевому рівні.
20.	1992 р.	Договір про створення ЄС (Маастрихтська угода)	Міжурядове врегулювання політики у сфері притулку, правил перетину зовнішніх кордонів і контролю на них, імміграційної політики.
21.	1995 р.	Генеральна угода з торгівлі послугами СОТ	Визначаються загальні правила торгівлі послугами, у т.ч. основні принципи забезпечення пересування осіб для надання послуг за кордоном.
22.	1997 р.	Амстердамська угода	Створення спільної системи регулювання міграцій у ЄС.
23.	2000 р.	Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності	Запроваджує відповідальність за незаконний ввіз мігрантів, торгівлю людьми, а також міжнародну допомогу жертвам цих протиправних дій.
24.	2005 р.	Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми	Запровадження спеціальних процедур для виявлення жертв торгівлі людьми та надання їм допомоги. Введення кримінальної відповідальності за торгівлю людьми, а також сприяння відповідним діям.
25.	2005 р.	Політичний план щодо легальної імміграції	Зміна імміграційної політики ЄС із обмежувальної до відкритої та прагматичної.
26.	2008 р.	Європейський пакт про імміграцію та притулок	Політичні домовленості між країнами ЄС щодо регулювання міграційних процесів.
27.	2018 р.	Глобальний договір про безпечну, впорядковану та врегульовану міграцію	Зобов'язує держави забезпечити доступ до базових послуг для всіх мігрантів, незалежно від їхнього статусу, працювати над більш гуманним і конструктивним прийняттям мігрантів і міграції.

